БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 54 (801)
16 МАРТ
ШАНБА
1957 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Кеча Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўртинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

Олий Совет 1957 йилда Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантириш плани ҳақида ва Ўзбекистон ССРнинг 1957 йилги Давлат бюджети тўғрисида Қонунлар қабул қилди, Ўзбекистон ССР Олий судини сайлади ҳамда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЕССИЯСИ

Ўзбекистон ССР Олий Советининг 1957 йил 15 мартдаги мажлиси тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

15 март эрталаб соат 10 да Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида Ўзбекистон ССР Олий Советининг учинчи охирги мажлиси бўлди.

Раислик қилувчи — Ўзбекистон ССР Олий Советининг раиси депутат **А. Х. Ҳакимов** сессия кун тартибидаги учинчи масала — «Ўзбекистон ССР меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ишларини яхшилаш ва уларнинг халқ билан алоқасини янада мустаҳкамлаш тадбирлари тўғрисида»ги масала юзасидан доклад қилиш учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси депутат **Ш. Р. Рашидов**га сўз беради.

Депутат Ш. Р. Рашидов доклади юзасидан музокараларда депутат **М. Жуманазаров** (Қорақалпоғистон АССР, 335-сонли Кегайли сайлов округи), депутат **М. Ашурова** (Сурхондарё область, 418-сонли Дашнабод сайлов округи), депутат **Б. Г. Мирзабеков** (Андижон области, 179-сонли Мустаҳкам сайлов округи), депутат **В. Я. Емцов** (Қорақалпоғистон АССР, 344-сонли Тўрткўл қишлоқ сайлов округи), депутат **Г. Х. Теришхонов** (Фарғона область, 104-сонли Сталин сайлов округи), депутат **М. Ш. Шералиев** (Фарғона область, 116-сонли Қумариқ сайлов округи), депутат **А. А. Азимов** (Самарқанд область, 255-сонли Қорадарё сайлов округи), Бухоро область Когон шаҳар меҳнаткашлари депутатлари Совети ижроия комитетининг раиси **Ш. Мансурова,** Наманган область меҳнаткашлар депутатлари Совети ижроия комитетининг раиси **Х. Д. Жўраев,** депутат **Е. М. Ершова** (Тошкент область, 70-сонли Қуйлиқ сайлов округи) сўзга чиқдилар.

Депутат Ш. Р. Рашидовнинг охирги сўзидан кейин Олий Совет «Ўзбекистон ССР меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ишларини яхшилаш ва уларнинг халқ билан алоқасини кучайтириш тадбирлари тўғрисида» бир овоздан қарор қабул қилади.

Сўнгра Олий Совет Ўзбекистон ССР Олий Советининг қонунлар чиқариш доимий комиссияси раиси депутат **М. К. Узоқов**нинг таклифи билан Ўзбекистон ССР Олий судининг 22 кишидан иборат составини сайлади. Ўзбекистон ССР Олий судининг раиси қилиб **У. Иброҳимов** сайланади. Шунингдек Ўзбекистон ССР Олий судининг 90 кишидан иборат халқ маслаҳатчилари сайланади.

Сессия кун тартибининг навбатдаги масаласини кўришга ўтиб, Олий Совет Ўзбекистон ССР Олий Советининг саноат ва транспорт бўйича 11 депутатдан иборат доимий комиссиясини тузиш тўғрисида қарор қабул қилади ҳамда бу комиссиянинг раиси қилиб депутат **В. Ҳайдаров**ни сайлайди. Шунингдек Ўзбекистон ССР Олий Советининг соғлиқни сақлаш ва социал таъминот бўйича 13 депутатдан иборат доимий комиссиясини ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилинади. Комиссиянинг раиси қилиб депутат **С. А. Молчанов** сайланади.

Олий Совет Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлашга ўтади. Бу масала юзасидан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат **Ж. И. Илҳомова** доклад қилди.

Олий Совет Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонларини якдиллик билан тасдиқлайди.

Шу билан Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўртинчи сессияси ёпилади.

Тожикистон ССР Олий Советининг тўртинчи сессияси

СТАЛИНОБОД, 14 март. (ТАСС). Тожикистон ССР Олий Советининг тўртинчи сессияси бугун ўз ишини тамомлади. Сессия халқ хўжалигини ривожлантириш 1957 йилги плани тўғрисида Тожикистон ССР Министрлар Совети раиси депутат **Н. Додхудоев**нинг ва республиканинг шу йилги давлат бюджети тўғрисида Молия министри депутат **А. Алиев**нинг докладини тинглади ва муҳокама қилди.

Халқ хўжалик планининг ва бюджетнинг муҳокама қилиниши саноатни, қишлоқ хўжалигини ва маданиятни янада ривожлантириш учун катта резервларни аниқлашга имкон берди. 1957 йилда Тожикистонда саноат маҳсулотининг ҳажми ўтган йилдагига нисбатан 5,3 процент ортади. Бу йил бинокорлик материаллари саноати айниқса тез суръатлар билан ривожланиб, бу саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш қарийб учдан бир кисми миқдорида кўпайтирилади. Тожикистон мамлакатга кўпроқ кўмир, нефть, рангли металлар ва нодир металлар беради. Кенг истеъмол товарлари, озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш кўпаяди.

Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари бу йил ҳар гектар ердан олинадиган пахта ҳосилини совет сортлари бўйича ўрта ҳисобда 29 центнерга ва ингичка толали совет сортлари бўйича 23 центнерга етказиш учун курашмоқдалар. Планда қишлоқ хўжалигини янада кўпроқ механизациялаштириш, дон ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг ялпи ҳосилини кўпайтириш, деҳқончиликдаги ва чорвачиликдаги иқтисодий кўрсаткичларнинг ҳаммасини ошириш кўзда тутилади. Депутатлар ўз нутқларида пахтачиликни ва чорвачиликни юксалтиришнинг ҳалигача фойдаланилмаётган резервларини очиб бердилар.

— Қолоқ колхозларни лоақал, район бўйича ўртача ҳисобланган колхозлар даражасига кўтарганда ҳам, — деди Социалистик Меҳнат Қаҳрамони депутат **Қ. Ёров,** — Оржоникидзеобод районимиз мамлакатга қўшимча суратда бир минг тоннадан ортиқ пахта бера олади. Бошқа имкониятлар тўғрисида гапирмаймиз ҳам. Ваҳоланки, бундай имкониятлар ҳар бир районда мавжуд.

Сессия капитал қурилиш масалаларига, айниқса уй-жой қурилишига, маданиятни ривожлантиришга катта эътибор берди. Депутатлар қишлоқ хўжалиги, сув хўжалиги, озиқ-овқат товарлари саноати ва бошқа баъзи министрликларнинг ишини танқид қилдилар.

Тожикистон ССР Олий Совети халқ хўжалигини ривожлантириш планини якдиллик билан тасдиқлади. Шу йилнинг Давлат бюджети даромадлар бўйича 1.688.333 минг сўм миқдорида ва харажатлар бўйича 1.622.055 минг сўм миқдорида, даромадлар харажатлардан 66.278 минг сўм ортиқ қилиб тасдиқланди. Бюджетдан халқ хўжалиги учун қарийб 570 миллион сўм, социал-маданий тадбирлар учун 930 миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилади.

Сессияда республиканинг Олий суди сайланди, иккита янги доимий комиссия — социал-маданий масалалар, савдо ва умумий овқатланиш комиссиялари тузилди. Тожикистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари депутат **Т. Ўлжабоев** республика Олий Совети Президиумининг аъзоси қилиб сайланди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Мирзачўлда Янги Ер шаҳри ташкил этиш тўғрисида

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент область Совети ижроия комитетининг илтимоси қондирилсин ва Мирзачўлнинг марказида Урсатьевская темир йўл станцияси билан 58-разъезд ўртасидаги территорияда область қарамоғидаги шаҳар ташкил этилсин.

Янги ташкил этилган шаҳарга Янги Ер номи берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Ш. РАШИДОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Ж. ИЛҲОМОВА.

1957 йил 15 март.
Тошкент шаҳри.

14 мартдаги эрталабки мажлис

Ўзбекистон ССР Олий Советининг 14 мартдаги мажлисида Ўзбекистон ССР Молия министри депутат **М. Исомиддинов** «Ўзбекистон ССРнинг 1957 йилги Давлат бюджети тўғрисида» доклад қилди. У, республиканинг ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР ҳукуматларининг қарорлари билан аниқланган 1955 йилги Давлат бюджети даромадлар бўйича 3 миллиард 957 миллион 110 минг сўм миқдорида ёки 99,5 процент ҳамда харажатлар бўйича 3 миллиард 930 миллион 220 минг сўм миқдорида ёки 99,7 процент бажарилди, деди. 1955 йилги бюджетдан халқ хўжалигига 1 миллиард 44 миллион 323 минг сўм ва социал-маданий тадбирларга 2 миллиард 559 миллион 938 минг сўм маблағ сарфланди.

Республиканинг 1956 йилги Давлат бюджети дастлабки маълумотларга кўра, даромадлар бўйича 4 миллиард 877 миллион 525 минг сўм, яъни 101,2 процент, харажатлар бўйича 4 миллиард 785 миллион 550 минг сўм миқдорида, яъни 99,3 процент бажарилди.

Сўнгра докладчи хўжалик фаолиятини ҳамда саноат тармоқларида ва бир қанча корхоналарда молия интизомининг аҳволини анализ қилишга ўтади.

Докладчи республиканинг социалистик корхоналари ўтган йил ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш планини қониқарли бажарганликларини ҳамда ўз ишларининг иқтисодий кўрсаткичларини яхшилаганликларини айтиб, ана шу умумий якунлар билан бирга кўпгина жиддий нуқсонлар ва камчиликлар борлигини кўрсатди. Жумладан, Тўқимачилик саноати министрлиги, Савдо министрлиги, Сув хўжалиги, Қурилиш, Маданият, Қишлоқ хўжалик, Шаҳар ва қишлоқ қурилиши министрликлари фойдали ажратмалар юзасидан бюджет олдидаги ўз мажбуриятларини бажармадилар. Агар бунда 1956 йил учун қайта ҳисоблаш бўйича қайтариладиган маблағлар ҳисобга олинса, министрликлар бюджетга 102 миллион сўм маблағни кам бердилар.

Министрликлар ва бошқармалар хўжаликка раҳбарлик қилишни КПСС XX съездининг Директиваларига ва КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарорларига мувофиқ равишда қайта қурганлари йўқ, улар корхоналарнинг экономикаси ва уларнинг молиявий аҳволига кам эътибор бермоқдалар, ишлаб чиқаришни ва хўжалик ички жамғармаларини кўпайтириш учун резервлардан оз фойдаланмоқдалар.

Кейинда қолаётган корхоналарни илғорлар даражасига кўтариш — ана шу резервларнинг энг муҳимидир. Ваҳоланки республикада давлат планини бажармаётган ва фойда ўрнига зарар кўраётган корхоналар ҳали ҳам бор. Қолоқ корхоналарнинг ёмон хўжалик фаолияти саноат ишининг техника-иқтисодий кўрсаткичлари устига оғир юк бўлиб тушди.

Тўқимачилик саноати министрлиги фойдадан энг кўп ажратмалар тўловчи министрликдир. Бу министрлик ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан 1956 йилги планни 102 процент бажарди ва пландан ташқари 187 миллион сўмлик маҳсулот берди, лекин жамғармалар плани 77,7 миллион сўм кам бажарилди. Бунинг сабаби шуки, 1956 йилда 29 корхона маҳсулотнинг таннархини анча ошириб юборди, 15 корхона жамғармалар планини тўла бажармади, бир қанча корхоналар эса фойда ўрнига кўп зарар кўрдилар.

Буларнинг ҳаммаси Тўқимачилик саноати министрлигида жамғармалар планини ошириб бажариш учун имкониятлар мавжуд бўлганини, шу билан бирга бунинг учун қўшимча харажатлар қилиш талаб этилмаганлигини, балки қолоқ корхоналарнинг экономикаси ва молиявий аҳволига чинакам қизиқиш ва эътибор беришгина кераклигини кўрсатиб турибди.

Узглавхлопок корхоналари ҳам маҳсулотнинг таннархини ошириб юбордилар. Улар 95 миллион сўмлик жамғармани кам бердилар.

Бинокорлик материаллари саноати, озиқ-овқат товарлари, енгил саноат системасида ҳам қолоқ заводлар ва фабрикалар бор. Маҳаллий ва ёқилғи саноати министрлиги ва ҳунармандчилик кооперацияси корхоналари орасида ёмон ишлайдиган корхоналар айниқса кўп.

Бу корхоналар маҳаллий хомашё базасида ишлаб чиқаришни кенгайтириш вазифасини мутлақо уддалай олмаётирлар, улар ишлаб чиқараётган баъзи товарларни эса истеъмолчилар ёқтирмаётирлар.

Савдо министрлиги товар оборотини кенгайтириш учун ҳамма имкониятлардан фойдаланмади. Бу министрликка қарашли 33 ташкилотдан 22 таси жамғармалар планини бажармади, торглар эса муомала чиқимлари ва хўжасизлик орқасидаги зарарлар бўйича 13 миллион сўмдан ортиқ маблағнинг ошиқча харажат қилинишига йўл қўйдилар.

Республикамизнинг савдо ходимлари шуни тушуниб олишлари керакки, аҳоли моддий аҳволининг яхшиланиши улардан юқоридан пастгача бутун ишни тубдан қайта қуришларини талаб этмоқда.

Совхозлар министрлиги ҳам кўп тармоқли хўжаликни ривожлантириш ва шу асосда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг рентабеллигини ошириш учун қатъий кураш олиб бормаётир. Бу министрлик 1956 йилда жамғармалар планини қарийб 22 миллион сўм кам бажарди. 22 та совхоз зарар кўрди. 25 та пахтакор совхоздан 12 таси пахта топшириш планини 5717 тонна ёки 10,4 миллион сўмлик кам бажарди, ҳолбуки 1956 йил жуда қулай йил эди.

Совхозларда чорвачилик ҳам қолоқ участка бўлиб келмоқда. 35 совхоздан 26 таси сут соғиб олиш планини бажармади, шу билан бирга улардан 15 таси сут соғиб олишни 1955 йилдагига нисбатан камайтирди. Ўтган йил ҳар бир соғин сигирдан соғиб олинган сут миқдори планда белгиланган 2529 килограмм ўрнига 2.338 килограммни ташкил этди. Ем-хашакнинг қиммат баҳо билан сотиб олиниши ва ундан хўжасизлик билан фойдаланиш чорвачилик маҳсулотларининг таннархини оширмоқда. Совхозларда ер майдонларининг ҳар 100 гектарига ишлаб чиқариладиган товар маҳсулот 303 минг сўмдан («Норпой» совхози) 1 миллион 100 минг сўм («Қизилровот» совхози) ўртасида бўлиб келмоқда.

Совхоз хўжалигини ривожлантириш резервларини аниқлаш ва ўзлаштиришда, афсуски, сусткашлик кўрсатилмоқда.

Меҳнат унумдорлигини ошириш халқ хўжалигидаги жамғармаларни кўпайтиришнинг иккинчи резервидир. Маълумки, меҳнат унумдорлигини ошириш маҳсулот единицасига сарф қилинадиган меҳнатни камайтириш йўли билан таъминланади ва бунинг учун корхонанинг бир меёрда ишлаши, ишлаб чиқаришнинг ва ишчи кучларининг пландан ташқари бекор туришига йўл қўймаслик, қувватлардан яхшироқ фойдаланиш, янги техникани жорий этиш талаб қилинади.

Ҳолбуки кўпгина корхоналар меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан белгиланган топшириқларнинг бажарилишини таъминламаётирлар. 1956 йилда республика қарамоғидаги 151 та корхона иш ҳақи фондининг ой сайин ошиқча сарфланишига йўл қўйиб келди. Бунга кўп ҳолларда корхоналарнинг бир меёрда ишламаслиги ва меҳнат унумдорлиги юзасидан белгиланган планнинг бажарилмаслиги сабаб бўлади. Тўқимачилик ва Енгил саноат, Озиқ-овқат товарлари, Гўшт ва сут маҳсулотлари министрликларига қарашли ҳамма корхоналарнинг бешдан бир қисмидан тортиб тўртдан бир қисмигача бўлгани иш ҳақининг ошиқча сарфланишига йўл қўйган.

1956 йилда республика корхоналари янги техникани жорий қилиш ва кўп меҳнат талаб қиладиган ишларни механизациялаш учун Давлат банкидан 81 миллион сўм миқдорида, яъни 1955 йилдагига нисбатан деярлик уч ярим баравар кредит олдилар. Бир қанча завод ва фабрикалар бу кредитлардан муваффақиятли фойдаландилар, бу эса уларнинг техника-иқтисодий кўрсаткичларини яхшилашга ёрдам берди. Бироқ кўпгина корхоналарнинг раҳбарлари меҳнат унумдорлигини оширишнинг бу муҳим воситасига бепарво қараб, кредитни бутунлай олмайдилар ёки олинган маблағлардан яхши фойдаланмайдилар.

Ўринсиз харажатларни ва брак нобудгарчилигини камайтириш таннархни камайтиришнинг муҳим резервидир. Шуни айтиб ўтиш кифояки, ўтган йил бу хил чиқимлар тўқимачилик саноати корхоналари бўйича 39,6 миллион сўмни, озиқ-овқат товарлари саноати бўйича эса 27,9 миллион сўмни ташкил этди.

Маҳсулотнинг таннархини камайтириш хомашёдан, материаллардан, ёқилғидан, электр қувватидан рационал равишда ва тежаб-тергаб фойдаланишга, хомашё ўрнида ишлатиладиган материалларни жорий қилиш, цех ва умумзавод қўшимча харажатларини ҳамда бошқа қўшимча харажатларни камайтиришга, маҳсулотнинг сифатини яхшилашга боғлиқдир.

Докладчи республика қишлоқ хўжалигининг 1956 йилда эришган муваффақиятларини характерлаб айтдики, Ўзбекистон пахтакорларининг олтинчи беш йилликнинг иккинчи йилида мамлакатга уч миллион тонна пахта бериш тўғрисидаги мажбуриятини бажармоқ учун колхозларда ва совхозларда планлаштириш ва хўжаликка раҳбарлик қилиш савиясининг янада оширилиши, машина-трактор станциялари ишини ташкил қилишнинг яхшиланиши муҳим аҳамиятга эгадир.

Шу муносабат билан нотиқ республиканинг бир қанча МТС ларида кўп нуқсонлар борлигини, техникадан яхши фойдаланилмаётганини, трактор ишлари таннархини камайтириш учун тегишинча кураш олиб борилмаётганлигини, илғор иш методлари, жумладан машиналарни узел методи бўйича ремонт қилишнинг йиллик графиги суст жорий қилинаётганлигини кўп фактлар билан кўрсатиб берди.

МТС директорлари 1957 йилда техникадан фойдаланишни яхшилаш учун амалий чоралар кўришлари лозим.

Ўртоқ Исомиддинов капитал қурилишнинг аҳволини анализ қилиб, капитал қурилишнинг орқада қолаётганлиги республикада ишлаб чиқарувчи кучларнинг ва молиянинг ривожланишига ёмон таъсир кўрсатаётганлигини айтди. Ўтган йил капитал қурилиш учун ажратилган маблағларнинг кўп миқдори фойдаланилмай қолди. Янги саноат корхоналарини ишга тушириш муддатлари кечиктирилмоқда.

Ўртоқ Исомиддинов ирригация қурилишидаги камчиликларга ҳам тўхталиб ўтди. У Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлиги колхозларнинг бўлинмас фондлари маблағларидан сув хўжалик қурилиши учун қониқарсиз фойдаланмоқда, деди. Ўтган йил планда кўзда тутилган 133,8 миллион сўмдан фақат 66,7 миллион сўми ўзлаштирилган.

Автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлиги капитал ремонт ва йўл қурилиш ишларини самарасиз ва сифатсиз олиб бормоқда.

Халқ хўжалик планида белгиланганидек, материал ва молия ресурсларини энг муҳим қурилишларда ва ишга тушириладиган объектларда тўплаш 1957 йилда капитал қурилиш ва объектларни ишга тушириш планининг яхшироқ бажарилишига ёрдам бериши лозим.

Ўртоқ Исомиддинов айтадики, республика халқ хўжалигининг ҳамма звеноларида маблағ ва материалларнинг қонунга хилоф равишда сарфланишига қарши курашни кучайтириш, молия интизомини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, ҳисоб-китоб ишларини яхшилаш зарур. Хўжаликка моҳирлик билан раҳбарлик қилиш, ҳисоб-китобни билиш, давлат маблағларидан тежаб-тергаб ва самарали фойдаланиш талаби бюджет муассасаларининг, шу жумладан социал-маданий муассасаларнинг раҳбарларига ҳам баббаравар даражада таааллуқлидир.

Сўнгра докладда халқ хўжалигига раҳбарликни янада яхшилаш, бошқарув аппаратини соддалаштириш ва арзонлаштириш масалалари ёритилди. Бу йил, деди докладчи, бу соҳада анча иш қилинди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, министрликларнинг, бошқарма ва корхоналарнинг раҳбарлари 612 та звенони ва ҳар хил ошиқча ташкилотларни тугатдилар. Бу тадбир натижасида хўжаликни бошқариш аппарати анча яхшиланди, айрим звенолар ва ташкилотларнинг ишидаги параллелизм тугатилди, кўп маблағ тежалди.

Бироқ бизда ҳали ҳам бўлса хўжаликка тўғри раҳбарлик қилишга халақит бераётган кўпгина кераксиз звенолар ва ташкилотлар бор.

КПСС Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорлари саноатни ва қурилишни бошқаришни ташкил қилишни янада такомиллаштиришда янги проблемаларни илгари суради. Бу қарорлар бошқарув аппаратини янада такомиллаштириш соҳасидаги ишимизга доир бир қанча масалаларга тўғри қарашларни ишлаб чиқишимизга ёрдам беради. Министрликлар ва бошқармалар бошқарув аппаратини максимал даражада соддалаштиришлари ва арзонлаштиришлари, молия органлари эса смета-штат интизомига риоя қилиниши устидан контролни кучайтиришлари лозим.

Сўнгра ўртоқ Исомиддинов давлат бюджетини муваффақиятли бажариш вазифаси молия органлари ва банклар олдига юксак талаблар қўяди, деди. Бироқ, Молия министрлиги ва унинг жойлардаги органлари ўз иқтисодий ишларида тегишли тартиб ўрнатилишини таъминлаганлари йўқ. Улар хўжаликка етарлик таъсир кўрсатмайдилар: молия планларини қараб чиққанда ишлаб чиқаришни ва жамғармаларни кўпайтириш учун резервларни ҳар вақтда ҳам лозим бўлган даражада қатъият билан аниқламайдилар; корхоналарнинг молия-хўжалик фаолияти устидан қилинаётган контролни етарлик даражада оператив деб бўлмайди; бюджетга тўловларнинг ўз вақтида тушиши таъминланмаётир, боқимандаларнинг пайдо бўлишига йўл қўйилмоқда.

Давлат банкининг маҳаллий муассасалари корхоналарнинг ишини сўм билан контроль қилиш вазифасига расмиятчилик билан қараётганликлари сабабли бир қанча ҳолларда банк санкцияларини қўлланиш тегишли натижа бермаётир. Хўжаликка таъсир кўрсатишдек кучли воситаларга эга бўлган Давлат банки бу воситалардан социалистик экономикани юксалтириш ва хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш манфаатлари йўлида самаралироқ фойдаланиши лозим.

Сўнгра ўртоқ Исомиддинов Ўзбекистон ССР Олий Совети қарамоғига ва тасдиқига тақдим этилган 1957 йилги Давлат бюджети проекти тўғрисида муфассал гапиради. У бюджет проекти республиканинг олтинчи беш йиллик иккинчи йили халқ хўжалик планига мувофиқ равишда тузилганлигини айтади.

Республиканинг 1957 йилги Давлат бюджети даромадлар ва харажатлар бўйича 5 миллиард 352 миллион 819 минг сўм миқдорида белгиланган. Харажатлар 1956 йилдагига нисбатан 11,8 процент кўпаяди. Халқ хўжалигини маблағ билан таъминлаш учун 1.746.690 минг сўм, социал-маданий тадбирлар учун 3.264.406 минг сўм, давлат бошқарув органларини сақлаш учун 267.875 минг сўм сарфланади. Бошқа харажатлар 73.848 минг сўмни ташкил этади.

Халқ хўжалигини ривожлантириш учун бюджетдан бўладиган харажатлар 1956 йилдагига нисбатан 10,5 процент ва маданиятни ривожлантириш учун қилинадиган харажатлар 13,6 процент кўпайтирилади.

Сўнгра докладчи бюджетнинг даромад манбалари ҳақида гапиради. Социалистик хўжаликнинг жамғармалари бюджетнинг даромад манбаъларида ҳал қилувчи роль ўйнайди. Бу жамғармалар бутун бюджетнинг 85 процентидан кўп қисмини таъминлайди. Бу ҳол 1957 йилги планнинг ҳамма сон ва сифат кўрсаткичлари бўйича бажарилиши учун социалистик корхоналарнинг жавобгарлигини оширади.

Докладчи партия ва ҳукуматнинг халқ бахт-саодати тўғрисида тинмай қилаётган ғамхўрлиги планлаштирилаётган бюджетда ёрқин ифода этилганлигини кўрсатиб беради. Иш ҳақи фондларининг 9—10 процент оширилганига ва колхоз қишлоғининг даромадлари анча кўпайганига қарамай, аҳолидан олинадиган даромад солиғи тушумлари фақат 2,6 процент кўпаяди. Бунинг сабаби кам ҳақ олувчи ишчи ва хизматчилар учун қўшимча равишда солиқ имтиёзлари берилганлиги, қишлоқ хўжалик солиғи ставкаларининг эса ўзгармай қолганлигидир.

Докладчи республика халқ хўжалигини маблағ билан таъминлаш моддаларини батафсил айтиб беради.

1957 йилда халқ хўжалигига қилинадиган давлат харажатларининг бутун суммаси корхона ва хўжалик органларининг ўз маблағларини ҳисобга олганда 3 миллиард 621 миллион 573 минг сўмни ташкил этади, ёки 1956 йилдагига нисбатан 52,7 процент ортади.

Докладчи қишлоқ хўжалигини маблағ билан таъминлаш масаласига тўхталиб айтадики, 1957 йилда бу мақсад учун ажратиладиган маблағ миқдорини 1956 йилдагига нисбатан 33,8 процент ошириш, шу жумладан Қишлоқ хўжалик министрлиги бўйича 21,7 процент, Совхозлар министрлиги бўйича 27,6 процент, Сув хўжалиги министрлиги бўйича 35 процент ва Коммунал хўжалик министрлиги бўйича 41,4 процент ошириш мўлжалланади.

Халқ хўжалигига ва маданият ишларига капитал маблағ сарфлаш учун бюджетдан 1018 миллион сўм ажратилади.

Ўртоқ Исомиддинов бюджет проектининг социал-маданий тадбирларни маблағ билан таъминлашни кўзда тутувчи моддалари тўғрисида гапириб, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги юксалганлигини таъкидлайди. Давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонун, партия ва Ҳукуматнинг кам ҳақ олган ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақини ошириш тўғрисидаги, дам олиш кунлари олдидан ва байрам олди кунларида қисқартилган иш куни тўғрисидаги қарорлари, ўрта ва олий ўқув юртларида ўқиш ҳақининг бекор қилиниши ва бошқа тадбирлар меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини оширишга анча даражада ёрдам берди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Пахта етиштириш ва тайёрлашни моддий жиҳатдан рағбатлантиришни янада ошириш тадбирлари тўғрисида»ги қарори республикамиз учун жуда катта аҳамиятга эга бўлди. Пахтанинг давлат тайёрлаш нархларининг оширилганлиги, МТС ишлари учун натура ҳақининг ва минерал ўғит баҳосининг камайтирилганлиги, давлат суғориш системаларидан бериладиган сув учун ҳақ тўлашнинг бекор қилинганлиги ва бошқа тадбирлар ҳамда бунинг устига 1956 йилда республиканинг пахта топшириш планини муваффақиятли бажарганлиги натижасида колхозларнинг ва колхозчиларнинг пул даромадлари анча ошди.

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида. СУРАТДА: Олий Советнинг депутатлари (чапдан ўнгга): Қ. Тошпўлатова, Х. Маҳкамова, Қ. Укубоев, М. Турғунбоева ва В. Ҳайдаров ўртоқлар танаффус вақтида ўзаро суҳбат қилмоқдалар.
И. Глауберзон фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЕССИЯСИ

14 мартдаги эрталабки мажлис

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Дастлабки маълумотлар колхозчиларнинг меҳнат кунлари бўйича оладиган даромадлари 1956 йилда 1955 йилдагига нисбатан тахминан бир ярим баравар ошганлигини, шу билан бирга, меҳнат кунларининг қиммати илгари бошқа колхозлардагига нисбатан камроқ бўлган колхозларда бу даромадлар кескин ошганлигини кўрсатади.

Вазифа-ўтган йилги муваффақиятларни мустаҳкамлаш ва кўпайтиришдан ҳамда шу асосда колхозлар ва колхозчилар пул даромадининг янада ўсишини таъминлашдан иборат.

Социал-маданий тадбирлар учун ажратиладиган маблағ миқдори тобора кўпаймоқда. Бу маблағлардан: маориф ишлари учун 1.937.003 минг сўм, соғлиқни сақлаш тадбирлари учун 941.202 минг сўм, физкультура ишлари учун 13.506 минг сўм, социал таъминот ишлари учун 372.695 минг сўм сарфланади.

Министрликлар, бошқармалар ва меҳнаткашлар депутатларининг маҳаллий Советлари ижроия комитетлари бу ажратмалардан тўла равишда ва энг самарали фойдаланилишини таъминлашлари ҳамда меҳнаткашларнинг хилма-хил социал-маданий эҳтиёжларига хизмат қилувчи муассасаларнинг ишларини яхшилашлари лозим.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг иккинчи сессиясида, деди сўнгра докладчи, сўзга чиққан депутатлар бюджетнинг бажарилишидаги жиддий камчиликларни кўрсатиб, республикадаги айрим министрликларнинг, бошқармаларнинг ва муассасаларнинг ишини танқид қилган эдилар, уй-жой-маиший қурилиш, йўл қурилиши ва социал-маданий қурилиш соҳасида бир қанча тадбирларни пул билан таъминлаш учун маблағ ажратиш тўғрисида бир қанча таклифларни киритган эдилар.

Республика ҳукумати сизларга шуни маълум қилишни менга топширдики, бюджетни бажаришда ва министрликлар ҳамда бошқармаларнинг ишида депутатлар томонидан кўрсатилган камчиликларнинг кўплари бартараф қилинди, бу ҳол 1956 йилги бюджетнинг даромадлар бўйича ҳам, харажатлар бўйича ҳам бажарилиши кўрсаткичларининг яхшиланганлигида умумий ифодасини топди. Шу билан бирга 1956 йилда маҳаллий бюджетларни ҳамма областлар, Тошкент шаҳри ва Қорақалпоғистон АССР бажарганлигини алоҳида уқтириб ўтиш зарур.

1957 йилги халқ хўжалик планининг ва бюджетнинг муваффақиятли бажарилиши,—деди пировардида ўртоқ Исомиддинов,—Ватанимиз қудратини янада мустаҳкамлаш ва совет халқининг моддий фаровонлигини яхшилаш ишига жиддий ҳисса бўлиб қўшилади.

Биз аминмизки, Ўзбекистон меҳнаткашлари 1957 йилда республика олдига қўйилган катта вазифаларни амалга ошириш учун ўз кучларини аямайдилар. **(Давомли қарсаклар).**

Республика Олий Совети Бюджет комиссиясининг аъзоси депутат **М. И. Кичанов** Бюджет комиссиясининг қўшимча докладини қилди. У айтдики, Ўзбекистон меҳнаткашлари Иттифоқ ҳукуматининг ва КПСС Марказий Комитетининг доимий ёрдами билан олтинчи беш йилликнинг биринчи йилида халқ хўжалигининг барча тармоқларини ривожлантириш йўлида анча муваффақиятларга эришдилар. Бу эса бюджетни бажариш учун мустаҳкам асос бўлди. Ўзбекистон ССР нинг 1956 йилги Давлат бюджети дастлабки маълумотларга кўра, даромадлар бўйича 101,2 процент, харажатлар бўйича 99,8 процент бажарилди. Шу билан бирга Бюджет комиссияси министрликларнинг ва бошқармаларнинг ҳисоботларини анализ қилиб чиқиб, ишлаб чиқаришни ошириш ва қўшимча даромадлар олиш учун мавжуд резервлардан тўла фойдаланилмаётир, деб ҳисоблайди. Шу муносабат билан нотиқ республиканинг бир қанча министрликлари раҳбарларини танқид қилади.

Сўнгра ўртоқ Кичанов 1957 йил учун ишлаб чиқилган халқ хўжалик плани ва давлат бюджетининг Бюджет комиссияси томонидан қараб чиқилиши натижаларини гапириб беради.

— Бюджет комиссияси, — дейди у, — Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1957 йилги плани тўғри тузилган ва партия XX съездининг Директиваларига жавоб беради, деб ҳисоблайди. Ўзбекистон ССР нинг республика Олий Совети тасдиқига тақдим этилган ва даромадлар ҳамда харажатлар бўйича 5.352.819 минг сўм миқдорида белгиланган 1957 йилги Давлат бюджети 1957 йилги халқ хўжалик планига тамомила мувофиқ равишда тузилган бўлиб, белгиланган тадбирларнинг ҳаммасини зарур маблағ билан таъминлайди.

Шу билан бирга Бюджет комиссияси баъзи министрликлар бўйича фойдадан ажратмалар ҳисобига бюджетнинг даромадларини 8 миллион сўм кўпайтириш ва шунга мувофиқ бир қанча областлар ва Тошкент шаҳри бўйича пул ажратишни кўпайтириш мумкин деб ҳисоблайди. Бюджет комиссияси ана шу мулоҳазаларни ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССР нинг 1957 йилги халқ хўжалигини ривожлантириш плани ва Давлат бюджети тасдиқлансин, деб таклиф киритади.

Олий Совет 1957 йилда республика халқ хўжалигини ривожлантириш плани тўғрисидаги ва Ўзбекистон ССР нинг олтинчи беш йиллик иккинчи йили Давлат бюджети тўғрисидаги докладларни муҳокама қилишга киришади. Музокараларда биринчи бўлиб Тошкент область ижроия комитетининг раиси депутат **Х. Жалилов** сўзга чиқади.

Пойтахт областининг меҳнаткашлари, деди нотиқ, КПСС XX съездининг тарихий қарорларини ва КПСС Марказий Комитетининг шундан кейинги Пленумлари қарорларини бажара бориб, ишда маълум муваффақиятларга эришдилар. Олтинчи беш йилликнинг биринчи йилида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган топшириқлар ошириб бажарилди, пахта тайёрлаш давлат плани ошириб бажарилди, картошка, сабзавот ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш кўпайтирилди. Бу муваффақиятларга эришишда маҳаллий Советларнинг халқ хўжалигига раҳбарлик қилишдаги ҳуқуқларини янада кенгайтириш тадбирларининг амалга оширилганлиги муҳим роль ўйнади. Областдаги кўпгина маҳаллий Советлар кундалик масалаларни кўпроқ оперативлик билан ҳал қиладиган бўлиб қолдилар, бюджетнинг бажарилиши учун ўз жавобгарликларини оширдилар. Тошкент ва Олмалиқ шаҳар ижроия комитетлари даромадлар бўйича бюджет топшириқларининг бажарилишини таъминлаб, мактаблар, касалхоналар қурилишига, йўл ишларига, ободончилик ишларига қўшимча маблағ сарфлаш имкониятига эга бўлдилар. Бироқ, 1956 йилда бюджет умуман бажарилганига ва даромадлар харажатлардан ортиқ бўлганига қарамай, даромаднинг бир қанча моддалари бўйича план топшириқлари бажарилмай қолди. Матлубот кооперацияси, маданият бошқармаси, савдо корхоналари бюджетга анча маблағни кам бердилар, бунинг учун область ташкилотлари республика Молия министрининг докладида ҳаққоний танқид қилинди. Областда халқ маорифи учун, алоқа органларининг ишини яхшилаш учун ажратилган маблағлардан қониқарсиз фойдаланилди. Буларнинг ҳаммаси маҳаллий Советларнинг халқ хўжалигига раҳбарлик қилиш савияси ҳозирги куннинг талабларига ҳали тўла даражада жавоб бермаётганлигини кўрсатади.

Сўнгра ўртоқ Жалилов областда хўжалик ва маданий қурилиш соҳасида 1957 йилда ҳал этилиши лозим бўлган энг муҳим вазифалар ҳақида гапиради. У республика Совхозлар министрлигини, Автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлигини колхоз ва совхозларда йўл қурилишини суст олиб бораётганликлари учун танқид қилди, Ўзбекистон ССР Госплани ва республика Бинокорлик материаллари саноати министрлиги Тошкент области районларида, жумладан, Мирзачўлда ғишт, оҳак ва бошқа бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришни кенгайтириш тўғрисида етарлик ғамхўрлик қилмаётганликларини айтди. Нотиқ бу масалаларни тезликда ҳал этиш ҳамда бир қанча район марказларини обод қилиш суръатларини тезлаштириш учун Тошкент областига қўшимча маблағ чиқаришни Олий Советдан сўрайди.

Пировардида ўртоқ Жалилов сессия қарамоғига ва тасдиқига тақдим этилган 1957 йилги халқ хўжалик плани ва Давлат бюджети республика экономикасининг ва маданиятининг янада ривожланишини, меҳнаткашлар фаровонлигининг ўсишини таъминлайди дейди ва киргизилган тузатишларни ҳисобга олиб, уларни тасдиқлашни таклиф этади.

Тошкент областининг меҳнаткашлари, дейди у, олтинчи беш йилликнинг иккинчи йили топшириқларини муддатидан илгари бажариш, Улуғ Октябрнинг 40 йиллигини меҳнат соҳасида янги катта муваффақиятлар билан нишонлаш учун бутун кучларини сарф қиладилар.

Сурхондарё область партия комитетининг секретари депутат **В. К. Доленкога** сўз берилади. У, Сурхондарё областининг меҳнаткашлари КПСС XX съездининг қарорларини амалга ошира бориб 1956 йилда бирмунча муваффақиятларга эришганликларини таъкидлаб, ўз нутқини асосан, капитал қурилишни ташкил этишда айниқса кўп бўлган камчиликларни танқид қилишга бағишлади. Областда қурилиш-монтаж ишлари плани йилдан-йилга бажарилмай келмоқда. Бунга республика ташкилотлари ҳам кўпгина даражада айблидирлар. Госплан ва Маҳаллий саноат министрлиги область учун бинокорлик материалларини асосан маҳаллий саноат етказиб бераётганлигини била туриб, масалан, ғишт ишлаб чиқаришнинг камайтирилган программасини қабул қилганлар. Бунинг натижасида оҳак ва ғишт сингари бинокорлик материалларини узоқ жойлардан келтиришга тўғри келади. 1956 йилда Маҳаллий саноат министрлиги Сурхондарё областида қамишит заводи қуришни мўлжаллаган эди, лекин бу яхши ният ҳанузгача рўёбга чиқарилгани йўқ.

Ўртоқ Доленко Олий Советга тақдим этилган 1957 йилги халқ хўжалик плани ва Давлат бюджетини Бюджет комиссияси киритган тузатишлар ва қўшимчалар билан бирга тасдиқлаш зарур, деб ҳисоблайди.

Шу билан Ўзбекистон ССР Олий Советининг биринчи мажлиси тамом бўлади. (ЎзТАГ).

14 мартдаги кечки мажлис

14 март кечқурун республика Олий Советининг иккинчи мажлиси бўлди. 1957 йилда Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантириш плани тўғрисидаги ҳамда Ўзбекистон ССРнинг 1957 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги докладлар юзасидан музокаралар давом этди.

Сўзга чиққан депутатлар олтинчи беш йилликнинг иккинчи йилида республика халқ хўжалигини ривожлантиришнинг сессия муҳокамасига тақдим этилган планини ва Давлат бюджетини якдиллик билан маъқулладилар. Улар бу ҳужжатларда республика экономикасини ва маданиятини янада ривожлантириш соҳасида белгиланган программа партия XX съездининг тарихий қарорларидан ҳамда КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг кўрсатмаларидан келиб чиқадиган вазифаларга тамомила мувофиқ эканлигини уқтириб ўтдилар. Шу билан бирга нотиқлар, айрим министрликларнинг ва бошқармаларнинг, корхона ва муассасаларнинг ишидаги камчилик ва нуқсонларни танқид қилдилар, хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарликни яхшилашга, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришнинг резервларидан тўла фойдаланишга қаратилган амалий таклифлар киритдилар.

Андижон область ижроия комитетининг раиси депутат **А. Ҳайдаров** минбарга чиқади. Область меҳнаткашлари, деди у, КПСС XX съездининг қарорларини амалга ошира бориб, саноат ва қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда янги муваффақиятларга эришдилар. Кўпгина завод ва фабрикаларнинг коллективлари давлат топшириқларини анча ошириб бажардилар. Область колхозлари ва совхозлари пахта етиштиришни кўпайтирдилар. Ўтган йил қишлоқ меҳнаткашлари гектаридан 26,5 центнердан пахта олдилар. Пландан ташқари кўп чорвачилик маҳсулотлари ҳам топширилди. Шу билан бирга ишчилар, колхозчилар ва мутахассислар эришилган муваффақиятлар билан хотиржам бўлмай, олтинчи беш йилликнинг иккинчи йилида хўжалик ва маданий қурилиш соҳасида янгидан-янги муваффақиятларга эришишни ўз олдиларига вазифа қилиб қўймоқдалар.

Ўртоқ Ҳайдаров ўз нутқининг анча қисмини аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш масалаларига бағишлади. У, шаҳарларда ва район марказларида уй-жой қурилишини кучайтириш, мактабларни кўпайтириш, студентлар учун умумий ётоқхоналар сонини кўпайтириш, шаҳар аҳолисини водопровод суви билан таъминлашни яхшилаш зарурлиги ҳақида гапирди. Нотиқ республика Госпланини ва бир қанча министрликларнинг раҳбарларини уй-жой қурилишига етарли эътибор бермаётганликлари учун танқид қилди. У областда маданий-маиший қурилиш эҳтиёжлари учун қўшимча маблағ чиқариш тўғрисида Олий Совет олдига масала қўйди.

Ўртоқ Ҳайдаров сессия қарамоғига топширилган халқ хўжалик плани ва бюджет проектларини маъқуллаб, Андижон областининг меҳнаткашлари янги муваффақиятларга эришадилар ва Улуғ Октябрнинг 40 йиллигини ишлаб чиқариш соҳасида катта ютуқлар билан нишонлайдилар, деб Олий Советни ишонтиради.

Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг раиси депутат **Н. Жапақов** сўзлайди. У, Коммунистик партиянинг ва Совет ҳукуматининг доимий ёрдами туфайли автоном республиканинг экономикаси йил сайин мустаҳкамланаётганлиги ва ривожланаётганлиги, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги тобора юксалиб бораётганлиги ҳақида гапиради. Ўтган йил Қорақалпоғистон АССР халқ хўжалигини ривожлантиришда баъзи муваффақиятларга эришилди. Капитал қурилиш плани ошириб бажарилди. Пахта ҳосилдорлиги оширилди. Давлатга топшириқдан ташқари кўп пилла, қоракўл тери ва ондатра тери, жун, хом тери ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари топширилди.

Ўртоқ Жапақов қорақалпоқ халқининг шаклан миллий ва мазмунан социалистик маданияти ўсганини кўрсатувчи фактлар келтиради. Бу йил Тошкентда ўтказилган қорақалпоқ адабиёти ва санъати декадаси республиканинг маданий ҳаётида катта воқиа бўлди.

Шу билан бирга хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарлик қилишда жиддий камчиликлар ҳам бор, дейди ўртоқ Жапақов. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада ривожлантириш учун мавжуд имкониятлардан тўла фойдаланилмаётир. Гарчи республика ўтган йил пахта тайёрлаш планини бажарган бўлса ҳам, иккита район ва 63 колхоз белгиланган топшириқни бажармадилар, 106 та колхоз эса гектарига 15 центнердан камроқ ҳосил олди. Автоном республикада чорвачилик жуда кейинда қолмоқда.

Ўртоқ Жапақов бу йил пахта ҳосилдорлигини янада ошириш, чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш соҳасида Қорақалпоғистон олдида турган катта вазифалар ҳақида гапиради. Автоном республиканинг қишлоқ меҳнаткашлари буни англаб, кўкламги экишга актив тайёргарлик кўрмоқдалар. Ҳамма жойда ирригация шохобчаларини тозалаш ишлари тугай деб қолди, далаларни текислаш ишлари олиб борилмоқда, колхозларга ва механизаторларга чигитни квадрат-уялаб экиш техникаси ўргатилмоқда. Чорвачиликдаги камчиликларни тугатиш чоралари кўрилди, жумладан, фермаларга доимий ходимлар бириктириб қўйилди, урғочи чорва моллар сони кўпайтирилди ва ҳоказо.

Нотиқ Олий Советга мурожаат қилиб, Қорақалпоғистон АССР халқ хўжалигини янада ривожлантиришга доир бир қанча масалаларни ҳал этишни сўради. У Қорақалпоғистонда цемент заводи, шунингдек камишит буюмлар ишлаб чиқарадиган завод ва целлюлоза заводи қуришни кўзда тутишни таклиф этади. Амударё орқали мувақкат понтон кўприги ва янги йўллар қуриш ҳам кечиктириб бўлмайдиган ишдир.

Ўртоқ Жапақов сессия тасдиқига топширилган Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантириш 1957 йилги плани ва бюджети проектини маъқуллаб, пировардида бундай дейди:

— Олий Советни ишонтириб айтишга ижозат берингизки, кўп миллатли Совет Иттифоқи қардошлик оиласининг тенг ҳуқуқли аъзоси бўлган Қорақалпоғистон меҳнаткашлари мамлакат халқ хўжалигини янада юксалтириш соҳасида партия XX съезди белгилаб берган вазифаларни муваффақиятли бажариш учун бутун ишларни қиладилар.

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси депутат **М. Т. Турсунов** ўз сўзини республика пойтахтини обод қилиш масалаларига бағишлади. У КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Тошкентни обод қилишга жуда катта эътибор бераётганликларини бир қанча яққол мисоллар билан кўрсатади. Шаҳар меҳнаткашлари партия ва ҳукуматнинг ғамхўрлигига жавобан ўтган йил ишлаб чиқариш соҳасида анча муваффақиятларга эришдилар. Саноат йиллик ишлаб чиқариш программасини муддатидан илгари бажарди, 74 минг квадрат метр уй-жой, 3280 ўринли 7 та мактаб ва мактаб-интернат қурилди, Киров районида туғруқхона қурилиб битказилди, телецентр ишга туширилди, 50 минг томошабин сиғадиган стадион фойдаланишга топширилди, ўн минглаб квадрат метр йўл ва тротуарларга асфальт ётқизилди, турар уйлар жойлашган районларни кўкаламзорлаштириш, ёритиш ва уларга сув чиқариш йўлида бир қанча ишлар қилинди. 1956 йилда шаҳар бюджети 1955 йилдагига нисбатан 27 процент ортди.

Шу билан бирга нотиқ Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг фаолиятида жиддий камчиликлар ҳам борлигини айтади. Кўп жойлари чала қолган уй-жойларни фойдаланишга топшириш ҳоллари юз бермоқда. Шаҳар бюджетининг даромад қисми умуман бажарилгани ҳолда, айрим даромад манбаълари бўйича бажарилмай қолмоқда.

Ўртоқ Турсунов шаҳарни бинокорлик материаллари билан таъминлаш масалаларига батафсил тўхталади, Бинокорлик материаллари саноати министрлигини ва Госпланни жуда муҳим масалаларни ҳал этишда сусткашлик кўрсатаётганликлари учун, Савдо министрлигини эса якка тартибда уй-жой қурувчиларга сотиладиган бинокорлик материаллари фондларини кўпайтириш тўғрисида етарлик ғамхўрлик қилмаётганлиги учун танқид қилади.

Ўртоқ Турсунов 1957 йилда халқ хўжалигини ривожлантириш планининг Ўзбекистон ССР Министрлар Совети тақдим этган проектини маъқуллаб, шаҳарнинг айрим районларини обод қилиш учун қўшимча маблағ чиқаришни сўрайди.

Каттақўрғон район партия комитетининг секретари депутат **С. Яхшиев** минбарга чиқади. У ўтган йил Самарқанд области учун халқ хўжалигининг барча тармоқларини юксалтириш йили бўлганлигини айтади. Ҳолбуки халқ хўжалигининг энг муҳим участкаларида ҳали ҳам жиддий нуқсонларга йўл қўйилмоқда. Саноат ва айниқса қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтиришнинг мавжуд резервларидан етарлик фойдаланилмаётир, бу билан давлат бюджетининг даромад қисмига ҳам зарар етказилади.

Ўртоқ Яхшиев Самарқанд областидан сайланган депутатлар номидан гапириб, Министрлар Совети топширган Давлат бюджети проекти республика олдида турган вазифаларнинг бажарилишини таъминлайди, деди ва Бюджет комиссиясининг мулоҳазалари ва тузатишларини ҳисобга олиб, бюджетни тасдиқлашни таклиф этди.

Ўзбекистон ССР Тўқимачилик саноати министри депутат **Ф. Хўжаев** ўз сўзини халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва пахта тозалаш саноатини такомиллаштириш масалаларига бағишлади. Ўтган йил корхоналарни янги техника билан таъминлаш, илғор технологияни жорий қилиш йўлида кўп иш қилинди. Бу ишларнинг ҳаммаси яхши натижалар берди. Бироқ республика Тўқимачилик саноати министрлигининг ишида жиддий камчиликлар ҳам бор. Кўпгина корхоналарда маҳсулотнинг таннархини камайтириш юзасидан белгиланган топшириқлар бажарилмади, натижада ўтган йил бюджетга 7,5 миллион сўм маблағ кам берилди.

Олтинчи беш йилликнинг иккинчи йилида Ўзбекистон тўқимачилари олдида катта ва масъулиятли вазифалар турибди. Техникани янада тараққий эттириб, шу йўл билан меҳнат унумдорлигини ва машина-ускуналарнинг иш унумини кескин суратда ошириш, ишлаб чиқариладиган маҳсулот сифатини яхшилаш керак. Тўқимачилар мавжуд камчиликларни қисқа муддат ичида бартараф қилиш ва давлат топшириқларини муваффақиятли бажариш учун бутун чорани кўришга қатъий бел боғладилар.

Ўртоқ Хўжаев сессия қарамоғига топширилган халқ хўжалик планини ва Давлат бюджети проектини маъқуллаш билан бирга, пахтачиликда селекциячилик ва уруғчилик ишларини янада яхшилашга доир масалаларни кўтарадики, тўқимачилик саноатининг иши бунга кўп жиҳатдан боғлиқдир. Шунингдек, ўртоқ Хўжаев ишлаб чиқариш планларини ва бюджет топшириқларини бажаришда корхона раҳбарларининг ролини ва уларнинг манфаатдорлигини ошириш зарурлиги ҳақида гапиради.

Фарғона область ижроия комитетининг раиси депутат **Ф. Шамсиддинов** Министрлар Совети тақдим этган 1957 йилги республика халқ хўжалигини ривожлантириш планини ва Давлат бюджетини тасдиқлаш тўғрисида бундан аввал сўзга чиққан депутатларнинг таклифларига қўшилади. Шу билан бирга у Фарғона областига маданий-маиший қурилиш тадбирлари учун, соғлиқни сақлаш ишларини яхшилаш ҳамда йўл қурилиши учун белгиланган ажратмаларнинг кўпайтирилишини илтимос қилади.

«Ўзбекбирлашув» правлениесининг раиси депутат **Х. Юнусов** республикада матлубот кооперациясининг фаолияти тўғрисида гапиради. У қишлоқ савдо ташкилотларининг ишидаги баъзи яхши томонларни кўрсатиб, савдо маданиятини янада яхшилаш, аҳолининг товарларга бўлган талабини чуқур ўрганиш ва шаҳарларда ҳамда ишчи посёлкаларида қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг комиссион савдо йўли билан сотилишини ташкил қилиш масалаларига тўхталди. Нотиқ Бинокорлик материаллари саноати министрлигини ҳамда Маҳаллий ва ёқилғи саноати министрлигини қишлоқ алоҳисига сотиш учун белгиланган бинокорлик материаллари ва кенг истеъмол буюмларини савдо ташкилотларига систематик суратда кам бераётганликлари учун танқид қилди.

Қашқадарё область ижроия комитетининг раиси депутат **А. Раҳматуллаев** Қашқадарё области ишчилари, колхозчилари ва интеллигенциясининг фидокорона меҳнат қилаётганлиги тўғрисида, улар КПСС XX съезди тарихий қарорларини тезликда амалга ошириш учун олиб борилаётган умумхалқ курашига муносиб ҳисса қўшишга интилаётганлиги тўғрисида гапиради. Область меҳнаткашлари олтинчи беш йилликнинг биринчи йилини саноатни ривожлантириш, қишлоқ хўжалигини ва унинг етакчи тармоғи — пахтачиликни юксалтириш соҳасида эришилган янги муваффақиятлар билан нишонладилар. Халқ хўжалигининг ўсиши билан бирга аҳолининг моддий фаровонлиги ҳам юксалмоқда. Ҳозирги вақтда бутун совет халқи билан бирга область меҳнаткашлари ҳам КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг кўрсатмаларидан ҳамда СССР Олий Совети олтинчи сессиясининг қарорларидан илҳомланиб, Улуғ Октябрнинг 40 йиллигини муносиб кутиб олиш, олтинчи беш йилликнинг иккинчи йили топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун зўр бериб ҳаракат қилмоқдалар.

Ўртоқ Раҳматуллаев тез ривожланаётган область халқ хўжалигининг талаблари тўғрисида гапириб, республика халқ хўжалигини ривожлантириш 1957 йилги планида ва Давлат бюджетида бир қанча тадбирларнинг кўзда тутилишини сўрайди. У, колхоз ва совхозларни сув билан таъминлашни яхшилаш соҳасидаги ишларни тезлаштириш зарурлигини айтади. Қарши шаҳридаги корхоналарни ёқилғи ва электр қуввати билан тўхтовсиз таъминлаш учун шошилинч чоралар кўриш жуда зарур. Халқ хўжалик планида Қашқадарё областининг районларида бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришни кескин суратда кенгайтиришни кўзда тутиш керак, бу районларда жуда катта хомашё ресурслари бор. Сўйиш учун мўлжалланган чорва молларни ташишга кўп маблағ сарфламаслик учун Қаршида гўшт комбинати қуриш мақсадга мувофиқдир. Шу билан бирга ўртоқ Раҳматуллаев Олий Советдан областнинг бир қанча районларида маданий-маиший ва уй-жой қурилиши учун чиқариладиган маблағ миқдорини кўпайтиришни сўрайди.

Бухоро область ижроия комитетининг раиси депутат **И. Ниёзматов** ўтган йил область меҳнаткашларининг экономикани ва маданиятни ривожлантириш соҳасида эришган муваффақиятлари ҳақида гапирди. У халқ хўжалик планини ва бюджет проектини маъқуллашни таклиф этиб, Бухоро областига ажратилаётган маблағлар олтинчи беш йилликнинг иккинчи йилида область олдига қўйилган вазифаларга мувофиқ эканлигини айтади.

Сўнгра ўртоқ Ниёзматов бюджет маблағларидан фойдаланиш масалаларига тўхталади. Бухоро областида давлат томонидан капитал қурилиш ва уй-жой қурилиши учун ажратилаётган кўп маблағлар йил сайин фойдаланилмай қолмоқда. Бунга, дейди ўртоқ Ниёзматов, область ижроия комитети ва район ижроия комитетлари кўп жиҳатдан айблидирлар. Чунки улар ажратилган маблағларнинг ўз вақтида олиниши учун ҳаракат қилмайдилар, қурилиш ташкилотларига тегишинча эътибор бермайдилар. Бунинг натижасида кўп қурилишларда ишчиларнинг меҳнати ёмон ташкил қилинган, техникадан суст фойдаланилмоқда. Нотиқ Шаҳар ва қишлоқ қурилиши министрлигини маҳаллий қурилиш ташкилотларининг эҳтиёжларига яхши эътибор бермаётганлиги, уларга етарлик ёрдам кўрсатмаётганлиги учун танқид қилди. Ўртоқ Ниёзматов Бинокорлик материаллари саноати министрлигининг ўз корхоналарига раҳбарликни кучайтириши зарурлигини уқтириб ўтади ва областда ғишт ҳамда цемент ишлаб чиқарадиган янги заводлар қуриш масаласини ўртага қўяди.

Сессия кун тартибининг биринчи ва иккинчи моддалари юзасидан музокараларни тўхтатишга қарор қилади. Ўзбекистон ССР Молия министри М. Исомиддиновнинг охирги сўзидан кейин Олий Совет 1957 йилда республика халқ хўжалигини ривожлантириш плани тўғрисида бир овоздан Қонун қабул қилади, Ўзбекистон ССРнинг 1957 йилги Давлат бюджетини ҳамда Ўзбекистон ССР Олий Совети Бюджет комиссиясининг қўшимча докладини тасдиқлайди. Шундан кейин Ўзбекистон ССРнинг 1957 йилги Давлат бюджети моддама-модда ва бутунича қабул қилинади.

Шу билан Ўзбекистон ССР Олий Советининг иккинчи мажлиси тугади. (ЎзТАГ).

15 мартдаги мажлис

15 мартда Ўзбекистон ССР Олий Советининг учинчи мажлиси бўлди. Сессия кун тартибидаги навбатдаги масалани муҳокама қилишга киришди.

«Ўзбекистон ССР меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг фаолиятини яхшилаш ва халқ билан алоқасини янада мустаҳкамлаш тадбирлари тўғрисида» Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ **Ш. Р. Рашидов** доклад қилди.

— Бизнинг Совет давлатимиз,— деди ўртоқ Рашидов ўз докладининг бошида, — тамомила янги хил давлатдир. Бу давлатда бутун ҳокимият халқ қўлидадир. Совет давлатида халқ манфаатлари ижтимоий муносабатлар, хўжалик ва маданий қурилиш тараққиётининг бутун жараёнини белгилайди.

Совет социалистик давлати ғоят илмий асосга қурилган бўлиб, шу асосда тўхтовсиз ривож топмоқда. Марксча-ленинча таълимот Совет социалистик давлатининг пойдеворидир. Халқ Совет давлатини ўзи сайлаб қўйган вакиллари — депутатлар орқали бошқаради.

Совет халқи ўз авангарди — Коммунистик партия раҳбарлиги остида олиб бораётган бу улуғвор яратувчилик ишида Советлар жуда катта роль ўйнади.

Партия совет демократизмини, халқ ташаббусини ривожлантириш, меҳнаткашлар оммасини давлатни бошқариш ишига янада кенг жалб этиш соҳасида катта ва кескин тадбирларни амалга ошираётган ҳозирги пайтда, Советларнинг роли тобора кучаймоқда ва мисли кўрилмаган юксакликка кўтарилмоқда.

3 мартда меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларига бўлиб ўтган сайлов бу жиҳатдан жуда катта аҳамиятга эгадир.

Ўртоқ Рашидов бўлиб ўтган сайловларнинг якунларини анализ қилиб таъкидлайдики, **меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларига шу йил 3 мартда ўтказилган сайловлар совет тузумининг буюк енгилмас кучини, совет кишиларининг бузилмас маънавий-сиёсий бирлигини, партия ва давлатнинг халқ билан чамбарчас алоқасини, меҳнаткашларнинг юксак сиёсий активлигини яна бир марта кўрсатди.**

Сўнгра, докладчи ленинча миллий сиёсатнинг буюк тарихий роли тўғрисида гапиради. Бу сиёсат мамлакатимизда яшовчи халқларнинг чинакам қардошларча дўстлигини вужудга келтирди ва мустаҳкамлади, чор Россиясининг чекка ўлкаларида яшаган халқларнинг асрлар бўйи давом этган қолоқлигини тугатди, барча совет республикалари экономикаси, маданияти, маорифи, санъат ва адабиётининг юксалишини таъминлади.

Шу факт тарихий жиҳатдан жуда катта аҳамиятга эгадирки, Октябрь революциясидан илгари аҳолиси деярлик ёппасига саводсиз бўлган бизнинг республикамизда Совет ҳокимияти йилларида СССР даги барча қардош республиаалардаги каби жуда кўп миллий совет интеллигенцияси ўсиб етишди. Партия ва совет қурилишининг, экономика ва маданиятнинг ҳамма соҳаларида ишловчи ажойиб раҳбар кадрлар ўсиб етишиб чиқди.

Қардош республикаларда иш жараёнида қийинчиликларга қарши курашиб чиниққан, омма ўртасидаги ташкилотчилик ва тарбия ишларида катта тажриба тўплаган, марксча-ленинча назарияни эгаллаган ва бу назарияни ишда қўллана оладиган сиёсий жиҳатдан етук ва яхши тайёрланган кадрларнинг мавжудлиги иттифоқчи республикаларнинг ролини янада ошириш, уларнинг ҳуқуқларини анча кенгайтириш масалаларини кун тартибига қўйди.

КПСС XX съезди демократик централизм тўғрисидаги марксча-ленинча таълимотни ижодий суратда ривожлантириб, иттифоқчи республикаларнинг ташаббусини кучайтириш, уларнинг коммунистик қурилиш соҳасидаги тажрибаларини умумлаштириш ва бу тажрибалардан фойдаланиш ғоят муҳим эканлигини кўрсатди.

КПСС Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи ҳукумати кейинги вақтларда партия XX съездининг бу кўрсатмаларини амалга ошириш соҳасида кўп ва самарали иш қилдилар.

Кўпгина йирик корхоналарнинг иттифоқ ташкилотлари ихтиёридан республика ташкилотлари ихтиёрига топширилганлиги бу соҳадаги муҳим тадбирларнинг биридир. СССР Олий Совети VI сессиясининг жиноят кодекси, гражданлик кодекси ва процессуал кодексини тасдиқлаш, шунингдек область ва ўлка маъмурий территория тузилишига доир масалаларни ҳал этишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш ҳақида чиқарган қарорлари мамлакатимиз ҳаётида ҳақиқатан ҳам тарихий аҳамиятга эга воқиадир.

КПСС Марказий Комитетининг декабрь ва февраль Пленумлари совет қурилиши назарияси ва практикасига яна катта ҳисса қўшди, халқ хўжалиги ва маданий ишларга раҳбарлик қилишда иттифоқчи республикаларнинг ролини бениҳоя юксакликка кўтарди, саноатга, қурилишга, қишлоқ хўжалигига раҳбарликни тубдан яхшилаш йўлларини белгилади.

Партия ва ҳукумат улуғ Лениннинг кўрсатмаларига амал қилиб, давлат бошқарув органларининг структурасини яхшилаш, қисқартиш ва уларнинг ишини такомиллаштириш соҳасида, шахсга сиғиниш натижасида совет аппаратининг ишида рўй берган бузилишларни тугатиш соҳасида жуда катта ижодий иш қилдилар. Бу тадбирлар аппаратни арзонлаштириш, уни моҳирлик билан ва оператив ишлайдиган қилиш, раҳбарликни ишлаб чиқаришга яқинлаштириш, аппаратдаги ортиқча ва параллел суратда ишловчи звеноларни тугатиш имкониятини берди.

Бу тадбирларнинг ҳаммаси социалистик давлат тўғрисидаги марксча-ленинча таълимотни ривожлантиришда жуда катта аҳамиятга эга бўлиб, бу таълимотнинг ижодий таълимот эканлигини яққол исбот этади. КПСС ленинчи Марказий Комитети ва жонажон Совет ҳукуматининг доно иш тажрибаси барча иттифоқчи республикалар учун катта мактабдир.

Ҳозир республика бошқарма органлари ва маҳаллий Советларининг фаолиятини яхшилаш соҳасида қилинган ишларнинг баъзи якунларини тўплай оламиз.

Кейинги уч йил мобайнида Ўзбекистон ССРда маъмурий бошқарма аппарати 13.382 кишига қисқартирилди. Бунинг натижасида ҳар йили давлатнинг ўрта ҳисобда 115 миллион сўм маблағини тежаш имкониятига эга бўлдик. Ана шу даврда саноатимизни ва қишлоқ хўжалигимизни ривожлантириш якунлари маъмурий бошқарма аппаратини қисқартиш натижасида халқ хўжалигига раҳбарлик даражаси анча юксакликка кўтарилганлигини кўрсатди.

Кундалик ҳаётимиз қишлоқ Советларини йириклаштириш мақсадга тамомила мувофиқ эканлигини тасдиқлади. Майда колхозлар бирлаштирилгандан кейин шундай аҳвол рўй бердики, бир колхоз территориясида бир-икки қишлоқ совети, айрим жойларда эса, ҳатто, уч қишлоқ совети қолди. Янги шарт-шароитларни эътиборга олиб, қишлоқ советларини мустаҳкамлаш, халқ хўжалигига раҳбарлик қилишда уларнинг ролини ошириш зарурати туғилди. 1954 йилнинг 1 мартигача 1.448 қишлоқ совети бор эди, ҳозирги вақтда эса, 964 та йириклаштирилган қишлоқ совети бор. Бу тадбир амалга оширилиши натижасида қишлоқ Советларининг ишлари анчагина яхшиланди. Қишлоқ Советлари ходимларининг иш ҳақи ортди, совет кадрларининг бу категорияси состави мустаҳкамланди.

Область, шаҳар, район, қишлоқ ва посёлка Советлари тузилишининг яхшиланганлиги, уларнинг яхшироқ тайёрланган қобилиятли кадрлар билан мустаҳкамланганлиги маҳаллий Советларнинг ҳуқуқларини анча кенгайтириш учун керакли шарт-шароитни вужудга келтирди. Кейинги бир ярим йил ичида бу соҳада ҳам анча иш қилинди.

(ДАВОМИ УЧИНЧИ БЕТДА)

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЕССИЯСИ

15 мартдаги мажлис

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1956 йил 12 ноябрдаги қарорига мувофиқ, область, шаҳар ва район маҳаллий ҳамда кооператив саноатининг маҳсулот ишлаб чиқариш планларини тасдиқлаш республика органлари ихтиёридан олиниб, область ижроия комитетлари қарамоғига топширилди. Дарёларда, троллейбусларда ва трамвайларда юк ташиш, коммунал электростанциялар, водопроводлар ва коммунал хўжаликка қарашли бошқа корхоналарнинг ишларини, маориф, соғлиқни сақлаш, маданият муассасаларининг ишларини мустақил равишда планлаштириш ҳуқуқи область ижроия комитетлари ихтиёрига берилди. Область, шаҳар ва район аҳамиятига эга бўлган корхоналарнинг капитал қурилиш планларини тасдиқлаш, шу корхоналарнинг маҳсулотларини тақсимлаш, кредитларни бир статьядан иккинчи статьяга кўчириш, колхозларнинг даромад солиқларини тўлаш муддатини кечиктириш ва боқимандаларни колхозлар зиммасидан олиб ташлаш, шунингдек, хўжаликка раҳбарликнинг бошқа бир қанча муҳим тармоқлари юзасидан иш кўриш республика ташкилотларидан олиниб, область ижроия комитетлари ихтиёрига топширилди.

Меҳнаткашлар депутатлари шаҳар ва район Советларининг айниқса уй-жой қурилиши, коммунал маиший ва маданий қурилиш масалаларида меҳнаткашларга хизмат кўрсатиш ишидаги ҳуқуқлари анча кенгайтирилди.

Энди халқ хўжалигини ривожлантириш ва меҳнаткашларнинг фаровонлигини ошириш учун маҳаллий Советларнинг ва маҳаллий Совет ижроия комитетларининг жавобгарлиги анча ошди.

Советлар олдига янги ва катта талаблар қўйилмоқда. Улар меҳнаткашлар оммасининг ёрдамига, уларнинг ташаббуси ва тажрибаларига таяниб, зўр ғайрат ва моҳирлик билан ишлашлари керак. Ташкилий-оммавий ишларнинг роли ҳар қачонгидан ҳам кучайди. Бу иш партия ва ҳукуматнинг Директиваларини амалга оширишни, кенг оммани давлат бошқармасига жалб этиш, уларнинг ижодий ғайрати ва ташаббусини кучайтиришни таъминлаши лозим.

Турмуш шуни кўрсатдики, ташкилий-оммавий ишлар билан доим шуғулланиб, депутатларнинг амалий фаолиятини йўлга қўйган, депутатларга таяниб иш кўраётган Советлар ва уларнинг ижроия комитетлари ўз олдиларида турган хўжалик-сиёсий вазифаларни бажаришда, меҳнаткашларнинг эҳтиёжларини қондиришда жиддий муваффақиятларга эришмоқдалар.

Сирдарё район ижроия комитетини (раиси ўртоқ А. Абдушаҳидов) мисол қилиб келтириш мумкин. Бу район ижроия комитети халқ хўжалигининг барча тармоқларига депутатлар орқали амалий раҳбарлик қилмоқда, пахтачиликни, чорвачиликни, маданий қурилишни ривожлантиришга доир муҳим масалаларни депутатларнинг актив иштироки билан ўз мажлисларида қараб чиқмоқда ва сессиянинг муҳокамасига қўймоқда.

Ижроия комитетнинг фаолиятидаги муҳим хусусият шундан иборатки, у, ташкилий-оммавий ишларни хўжаликка раҳбарлик қилишга доир турли масалалар билан бирга қўшиб олиб бормоқда.

Район Совети, беш қишлоқ Совети ва уч посёлка Советнинг 316 депутати бор. Депутатларнинг ҳар бири муайян ишларни бажармоқда.

Масалан, район Советининг депутати А. Аҳмедов (МТС директори) фан ютуқларини ва илғорлар тажрибасини колхоз ишлаб чиқаришига жорий қилишда актив иш олиб бормоқда, депутат М. Саломова (зоотехник) колхозларда чорвачилик биноларини қуриш ва ёш молларни сутдан ажратган ҳолда тўғри боқишни ташкил қилишда актив ёрдам кўрсатди, депутат И. А. Бездетний (колхоз раиси) барча қишлоқ хўжалик ишларини механизациялаштириш йўлида зўр ғайрат билан ишламоқда.

Орловский қишлоқ Советининг раиси депутат М. Муротов посёлкаларни обод қилиш ва янги йўллар қуриш масалаларига яхши раҳбарлик қилмоқда.

Район Совети ижроия комитети депутатларнинг ҳамма таклифларини ўрганмоқда ва умумлаштирмоқда, уларнинг ташаббусини қўллаб-қувватламоқда, сайловчилардан олинган муҳим таклифларни ўз депутатлари орқали амалга оширмоқда.

Масалан, район ижроия комитети райпромкомбинатда ва колхозларда қамиш плиталари ишлаб чиқаришни ташкил қилди, бу чора қисқа вақт ичида бир қанча уй-жой барпо қилиш имконини берди, райондаги тўрт колхозда мактаб бинолари, уч колхозда эса касалхоналар қурилди. Бу биноларнинг ҳаммаси колхозларнинг ўз маблағлари ва кучлари билан қурилди.

Ҳаёт талаб этган ва район меҳнаткашлари кўтарган ҳамма янги масалалар ижроия комитетда дарҳол муҳокама қилинади, энг муҳим масалалар эса, Совет қарамоғига топширилади.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, райондаги ҳамма Советларнинг сессиялари белгиланган муддатларда ўтказилмоқда, тўққиз Советнинг ҳаммаси конституция талабларига риоя қилмоқда. Депутатлар сайловчилар олдида бир неча мартадан ҳисобот бердилар ва ўзларига берилган наказларнинг кўп қисмини бажардилар.

Район ижроия комитети депутатларнинг ишларига катта эътибор бермоқда. Улар меҳнаткашларнинг шикоятларини текшириш ва давлат заёмларини тарқатиш ишларига, бошқа кўп тадбирларни амалга оширишга жалб этилмоқда. Ўтган йили Совет қурилишининг турли масалалари юзасидан депутатлар билан уч марта кенгаш ва семинар ўтказилди.

Район Советининг тўққиз доимий комиссияси ижроия комитетнинг мустаҳкам таянчидир. Район хўжалиги ва маданиятини ривожлантиришга доир кўпгина масалалар доимий комиссияларнинг ёрдами билан ҳал этилди.

Район ижроия комитетининг раҳбарлари аҳолининг талаб ва эҳтиёжларини ўрганмоқдалар ва меҳнаткашларни қабул қилиш ҳамда уларнинг ариза ва шикоятларини қараб чиқиш ишларини яхши йўлга қўйдилар. 1956 йилда меҳнаткашлардан 740 киши қабул қилинди ва уларнинг 230 аризаси қараб чиқилди.

Район ижроия комитети қишлоқ ва посёлка Советларига конкрет раҳбарлик қилмоқда, уларнинг ходимлари билан кварталда бир марта семинар машғулотлари ва икки марта Советлар ишининг амалий масалаларига доир кенгаш ўтказилмоқда. Қишлоқ ва посёлка Советларининг сессияларида одатда район ижроия комитетининг аъзолари ёки район Советининг депутатлари иштирок этадилар, улар сессияга тўғри тайёргарлик кўришда ёрдам берадилар, қишлоқ Советларига хўжалик ва маданий қурилиш масалаларини мустақил равишда ҳал қилиш имконияти берилади.

Район ижроия комитети партия ташкилотининг раҳбарлиги остида депутатларнинг актив ёрдами билан район меҳнаткашларини халқ хўжалигининг барча соҳаларини ривожлантириш планларини муваффақиятли бажаришга сафарбар қила олди.

1956 йилда 13.200 гектар ерга чигит экилди, яъни қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш ҳисобига 1955 йилдагига қараганда 400 гектар кўп ерга чигит экилди.

Пахта тайёрлаш плани 107,3 процент бажарилди, ҳар гектар ердан 28,1 центнердан пахта олинди. Районда чорвачиликни, пиллачиликни ва хўжаликнинг бошқа тармоқларини ривожлантириш плани муваффақиятли бажарилди. Райондаги ўн етти колхоз 114 миллион сўм миқдорида, ёки 1955 йилдагига қараганда 34 миллион сўм ортиқ даромад олди.

Район меҳнаткашлари бу йил эришилган муваффақиятларни мустаҳкамлаш ва Мирзачўл ерларини ўзлаштиришдан иборат олижаноб ишга актив киришиш учун ҳамма имкониятларга эгадирлар.

Меҳнаткашлар депутатлари район Советларининг бир қанча бошқа ижроия комитетлари ҳам ўз вазифаларини тўғри англамоқдалар ва ҳал қилмоқдалар.

Лекин ишимиздаги камчилик шундан иборатки, биз маҳаллий Советларнинг, маҳаллий Советлар депутатларининг ва ижроия комитетларининг тўплаган жуда катта тажрибасини ўрганиш, умумлаштириш ва оммалаштириш билан ҳали кам шуғулланаётирмиз.

Область, шаҳар ва район Советлари ижроия комитетларининг раислари, уларнинг ўринбосарлари ва ижроия комитет секретарлари, ижроия комитетларнинг аъзолари Советларнинг ишидаги энг яхши усулларни ва методларни кенгашларда, матбуотда ва радио орқали жуда кам оммалаштирмоқдалар.

Бу жиҳатдан республика ва маҳаллий газеталарнинг редакцияларини олдига жиддий талабларни қўйишга ҳақлимиз. Газета редакциялари Советларнинг ишидаги яхши тажрибани ёйиш билан чинакам шуғулланмайдилар. Кўпинча конкрет бўлмаган умумий мулоҳазалар билан ёки қисқа информациялар билангина чекланадилар.

Советларнинг иш тажрибасини оммалаштириш тўғрисида нашриётларимиз ҳам тегишинча ғамхўрлик қилмаётирлар. Кейинги икки йил ичида Ўзбекистон Давлат нашриёти ва Бирлашган нашриёт Советларнинг ишига доир масалалар юзасидан фақат биттагина брошюра нашр эттилар.

Ҳолбуки улар бу муҳим ва керакли ишда жуда катта роль ўйнашлари ва маҳаллий Советларга ёрдам тариқасида бир қанча қимматли қўлланмаларни нашр этишлари мумкин эди.

Ўртоқ Рашидов умуман Советларнинг ишини ва айниқса маҳаллий Советларнинг фаолиятини анализ қилиб, бундай деди: кўпгина маҳаллий Советлар ижроия комитетларининг ишларидаги энг катта ва энг характерли камчилик шундан иборатки, улар депутатларга таянмайдилар, ўз аппарати доирасида ўралиб қолиб, маҳаллий ҳокимият органларининг меҳнаткашлар оммаси билан алоқаларини заифлаштириб юборадилар.

В. И. Ленин таълим бериб айтган эдики, Советларнинг кучи депутатларнинг активлигидадир, меҳнаткашларни давлатни бошқариш соҳасидаги амалий ишларга жалб этиш «ажойиб воситадир», бу восита давлат аппаратимизнинг кучини «бирданига», бир зарб билан **ўн баравар** ошириб юбориши мумкин. Капиталистик давлатларнинг бирортаси ҳам бундай воситага ҳеч қачон эга бўлмаган ва эга бўла олмайди. Ҳолбуки бизда шундай маҳаллий Советлар ҳали ҳам борки, улардаги кўпгина депутатларнинг фаолияти сессияларда қатнашишдангина иборат бўлиб келмоқда.

Бунинг натижасида баъзи ижроия комитетлар ўз вазифаларига муносиб даражада турмайдилар, улар депутатлардан ажралиб қоладилар, фактларни рўйхатга олувчи аппаратга айланадилар. Бундай ижроия комитетларнинг аппаратда тайёрланган қарорлари рўёбга чиқмай, қоғозда қолиб кетади.

Фарғона область Куйбишев район ижроия комитетининг иши (раиси ўртоқ Ҳамид Султонов) бу жиҳатдан характерлидир. Юзаки қаралганда район ижроия комитетида ҳамма ишлар нормал бораётгандек кўринади: доимий комиссиялар тузилган, мажлислар ўтказиб турилади, бу мажлисларда қарорлар қабул қилинади. Аммо, район ижроия комитетининг иш услуби ва методлари билан танишиб чиққанимизда, унинг суст ишлаётганлигини ва ўз ишларида кутилган натижаларга эришмаётганлигини кўрамиз.

Район Советининг сессиялари ўз вақтида ўтказилмайди, бунинг натижасида депутатлар ижроия комитетнинг ва унга қарашли бошқа ташкилотларнинг ишларини, бу ташкилотларнинг раҳбарларини танқид қилиш имкониятига эга эмаслар. Сессиялар чақирилганда ҳам, уларнинг кун тартиби тўғрисида депутатларга ўз вақтида хабар қилинмайди. Шу сабабли, депутатлар сессияга пухта тайёргарлик кўра олмайдилар. Сессиянинг ишларида актив қатнашиш, сессия муҳокамасига қўйиладиган масалалар устида жиддий фикр юритиш ва ўз таклифларини киритиш имкониятига эга бўлмайдилар. Совет демократиясининг бу хил қўпол бузилиши депутатларнинг районга раҳбарлик қилишда қатнашишдан ҳақиқатда четлашиб қолишларига олиб келади.

Бундан ташқари, сессия муҳокамасига иккинчи даражали аҳамиятга эга бўлган масалалар қўйиладию, районнинг хўжалиги ва маданиятини ривожлантиришга доир бўлган ва жиддий эътибор талаб этадиган асосий масалалар муҳокама қилинмайди.

Шуни айтиб ўтиш кифояки, Куйбишев районида пахтачилик хўжаликнинг етакчи тармоғи бўлганига қарамай, сўнгги икки йил мобайнида район Советининг сессияларида пахтачиликни ривожлантириш масаласи бирор марта ҳам муҳокама қилинмади. Шу давр ичида коммунал хўжаликни ривожлантириш, район марказини ва колхоз посёлкаларини обод қилиш, аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш, савдо-сотиқ масалалари ва умумий овқатланиш ишларининг аҳволи каби муҳим масалалар сессия муҳокамасига қўйилмади.

Район ижроия комитети депутатлардан, активлардан ажралиб қолган, уларнинг фикрлари ва таклифларига эътибор бермайди. Ижроия комитет сессияларда депутатлар киритган таклифларни умумлаштирмаётганлиги ва ҳатто, бу таклифларнинг протоколга ҳам ёзилмаётганлиги буни кўрсатиб турибди.

Район ижроия комитетининг раҳбарлари қабул қилинган қарорларнинг қандай бажарилаётганлиги тўғрисида, ижроия комитетнинг мажлисларида муҳокама қилинган энг муҳим масалалар ҳақида депутатларга ахборот бермайдилар. Район ижроия комитети икки йил мобайнида ўз ишлари тўғрисида ўзини сайлаган Совет олдида бирор марта ҳам ҳисоб бермади.

Аҳвол шундай экан, район Совети депутатларининг 40 проценти ўз ишлари тўғрисида ва Советнинг ишлари ҳақида сайловчилар олдида ҳисоб бермаганлигига таажжубланмаса бўлади. Бу хил депутатлар орасида раҳбар ходимлар: район партия комитетининг иккинчи секретари ўртоқ Клочков, район ипакчилик бўлимининг мудири ўртоқ Қурбонов, район соғлиқни сақлаш бўлимининг мудири ўртоқ Ҳикматов ва бошқалар ҳам бор.

Қишлоқ Советлари депутатларининг учдан бир қисмидан кўпроғи афтидан, ана шу район раҳбарларидан ёмон ибрат олиб, конституциянинг 141-моддасини эсдан чиқариб, бирор марта сайловчилар олдида ҳисоб бермаганлар.

Куйбишев район Совети ижроия комитети депутатлардан ажралиб қолиб, уларнинг ёрдам ва кўмагидан маҳрум бўлиб, район олдида турган хўжалик вазифаларини тўла даражада бажара олмади, унинг ишни йўлга солиб юборишга уринишлари кўпинча муваффақиятсиз бўлиб чиқди.

Конкрет мисол келтирамиз. Ўтган йил район Советининг сессиясида халқ маорифининг аҳволи тўғрисидаги масала икки марта муҳокама қилинди, тегишли қарорлар қабул қилинди. Лекин район мактабларидаги ишлар яхшиланмади. 1956-1957 ўқув йилининг биринчи ярмида 153 ўқувчи, шу жумладан 83 қиз ўқишни ташлаб кетди. Ўқувчиларнинг 82,5 процентигина дарсларни ўзлаштирмоқда, дарсларга ўқувчиларнинг фақат 88,8 проценти қатнамоқда, район мактабларида 1.021 ўқувчи синфида қолган.

Район ижроия комитети депутатларни ва, даставвал, халқ маорифи доимий комиссиясининг аъзоларини қабул қилинган қарорларнинг бажарилишини ташкил этишга сафарбар қилганида эди, бу соҳадаги камчиликлар бартараф қилинган бўлур эди. Район Советининг чорвачиликни ривожлантириш тўғрисида ва бошқа бир қанча муҳим масалалар юзасидан қабул қилган қарорлари ҳам бажарилмай қолди.

Куйбишев районида 12 колхоздан 10 колхознинг 1956 йилда пахта тайёрлаш давлат планини бажармаганлигига, хўжаликнинг кўп тармоқларини ривожлантириш соҳасида районнинг жуда орқада қолганлигига ҳам ташкилий-оммавий ишларнинг жуда суст олиб борилганлиги сабаб бўлди.

Тошкент область, Чиноз район ижроия комитети (раиси ўртоқ А. Қолдибоев) ўз ишларини яхши ташкил этмади. Бу районда Совет ва унинг депутатларининг асосий иш формаси бўлган сессияларнинг роли ва аҳамиятига етарлик баҳо берилмайди. Шу сабабли, сессиялар мунтазам ўтказилмайди ва қабул қилинган қарорлар кўпинча амалга оширилмасдан қоғозда қолади.

Шундай қилиб, Советларимизнинг иш савиясини ошириш ишини депутатларни активлаштиришдан, уларни ўтказиладиган ташкилий ва тарбиявий тадбирларнинг ҳаммасида бевосита қатнашишга жалб этишдан бошлаш керак.

Бизнинг депутатларимиз орасида халқ ишончининг қадрига етмайдиган кишилар учрайди. Кўпгина депутатларнинг сайловчилар олдида ҳисоб бермаётганликларига, сайловчилардан ажралиб қолаётганликларига сабаб ҳам шу. Дуруст, бундай фактлар йилдан-йилга камайиб бораётир, лекин ҳали тамомила тугаган эмас. Ўртоқ Рашидов ўз жамоат бурчларига эътиборсиз қараётган бир қанча депутатларнинг номларини кўрсатиб ўтади.

Ўзбекистон ССР Конституцияси сайловчиларнинг ишончини оқламаган депутатларни чақириб олиш ҳуқуқини кўзда тутади. Депутатларни чақириб олиш тартиби тўғрисида Низом бўлмаганлиги сабабли, бу ҳуқуқдан шу вақтгача фойдаланилмади. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми депутатларни чақириб олиш тартиби тўғрисидаги Низом проектини ишлаб чиқишни тамомлаётир ва бу проектни республика Олий Советининг навбатдаги сессияси муҳокамасига қўяди.

Шу билан бирга, деди ўртоқ Рашидов, бу сессияда депутатларимизнинг ҳуқуқлари ва ваколатларини кенгайтириш тўғрисида, уларнинг обрўсини ошириш тўғрисида масала қўйиш ўринлидир.

Тошкент шаҳар Советининг депутати Зулфия «Литературная газета»да шу йил 2 мартда босилган «Депутатнинг ташаббуси ва ҳуқуқлари» сарлавҳали мақоласида ана шу муҳим масалани ўз вақтида ва жуда тўғри кўтарган. Бу мақолада депутатларнинг ваколатларини анча кенгайтириш зарурлиги тўғрисидаги таклиф яққол мисоллар билан асослаб берилган.

Докладчи маҳаллий Советлар доимий комиссияларининг ишларини яхшилаш масаласига катта эътибор берди. У, меҳнаткашлар депутатлари Оржоникидзе район Советининг депутат Н. К. Алексеева раҳбарлигидаги қишлоқ хўжалиги доимий комиссиясининг иши мисолида ижроия комитетлар доимий комиссияларининг ёрдами бўлмаса, халқ хўжалигини ривожлантиришга амалий таъсир қила олмаганликларини кўрсатиб берди.

Лекин бир қанча жойларда Советларнинг доимий комиссиялари асло ишламаётир, бу эса, Советларнинг ва Советлар ижроия комитетларининг ишларини сусайтирмоқда. Меҳнаткашлар депутатлари Қашқадарё ва Фарғона область Советларининг доимий комиссиялари айниқса ёмон ишламоқдалар. Бу область Советларининг доимий комиссиялари икки йил мобайнида бирорта ҳам муҳим амалий таклиф тайёрламаганлар ва Совет сессияси муҳокамасига бирорта ҳам масала қўймаганлар. Бухоро областида район Советларининг 116 доимий комиссиясидан фақат учтасигина ўз ишлари тўғрисида сессияларда ҳисоб берган.

КПСС XX съезди совет демократиясини тинмай ривожлантириш ва кучайтириш, Конституцияга қаттиқ риоя қилинишини таъминлаш зарурлигини кўрсатиб ўтди. Съезд Советлар ўз амалий ишларида коллектив раҳбарликнинг ленинча принципларига оғишмай амал қилишлари зарурлигини уқтириб ўтди. Бу принцип, аввало, мазкур Советга қарашли территорияда коллектив раҳбарликнинг энг юқори органи бўлган сессияларни мунтазам чақириб туришда ўз амалий ифодасини топиши лозим.

Кейинги икки йил мобайнида меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг мутлақ кўпчилиги сессияларни чақириш ва ўтказиш муддатларига риоя қилмоқда.

Лекин баъзи совет ходимлари сессияларни ўз вақтида чақириб туриш тўғрисида Конституция талабларига қаттиқ риоя қилишнинг давлат аҳамиятини шу вақтгача яхши тушуниб олмаганлар. Ўтган йил икки область — Тошкент ва Бухоро область Советлари, уч шаҳар Совети, 19 район, 55 қишлоқ ва 4 посёлка Советлари Конституциянинг бу муҳим талабини буздилар. Қорақалпоғистон АССРда, Тошкент, Фарғона ва Қашқадарё областларида бу хил бузишлар айниқса кўп учрайди.

Сессияларда ижроия комитетларнинг ҳисоботларини ишчанлик билан муҳокама қилиш ижроия комитетларнинг ўзларига катта фойда беради, уларнинг ўз иш натижаларига танқидий баҳо беришларига, камчиликларини бартараф қилиш йўлларини ва воситаларини топишларига ёрдам этади. Ижроия комитет раҳбарларидан ўртоқ М. Қаландарова (Урганч), ўртоқ М. Нарзиқулов (Боғот) ва ўртоқ Х. Султонов (Куйбишев) бу ҳақиқатни афтидан ҳисобга олмаётган бўлсалар керак. Улар 1956 йилда ижроия комитетларнинг иши тўғрисида депутатлар олдида ҳисоб беришни лозим деб топмаганлар. Бу хил фактларга тоқат қилиб туриш мумкин эмас.

Докладчи маҳаллий Советларга тушаётган шикоят ва аризаларни қараб чиқиш ишларининг аҳволига муфассал тўхталади. Баъзи ижроия комитетларининг раҳбарлари ўзларининг бу жуда муҳим бурчига тегишли эътибор бермайдилар. Ўзбекистон КП Марказий Комитетига, республика Министрлар Советига ва Олий Совети Президиумига меҳнаткашлардан келаётган хатлар бир қанча маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларида меҳнаткашларларни қабул қилиш, меҳнаткашларнинг шикоят ва аризаларини ўз вақтида қараб чиқиш қониқарсиз қўйилганлигидан далолат беради.

Маҳаллий Советлар ижроия комитетларининг, жамоат, хўжалик ташкилотлари ва бошқа ташкилотларнинг раҳбарлари бу муҳим ишда қаттиқ тартиб ўрнатиш чораларини кўришлари лозим. Олинган аризаларни раҳбарлар ўзлари ўқиб чиқишлари, масалани тўғри ҳал этишлари, ҳар бир шикоятнинг қараб чиқилиши учун шахсан жавобгар бўлган ходимларни белгилашлари зарур. Шу нарсани ҳамиша эсда тутиш керакки, раҳбарлар гражданларни қабул қилиб ва улар билан суҳбатлашиб, омма билан ўз алоқаларини кенгайтирадилар, оддий совет кишиларининг зарур эҳтиёжларини билиб оладилар. Шуни ҳам унутмаслик керакки, ҳар бир ариза жонли совет кишиси — ўз мамлакатининг хўжайини ёзган аризадир. Конституция, бутун совет тузумимиз уларнинг қонуний ҳуқуқларини қўриқламоқда.

Пировардида докладчи олтинчи беш йилликнинг иккинчи йилида республика олдида турган жуда муҳим вазифаларни ҳал этишда маҳаллий Советлар катта роль ўйнамоқлари лозимлигига тўхталиб ўтди. Экишни намунали ўтказиш, 1957 йилда мамлакатга камида 3 миллион тонна пахта бериш, хўжаликнинг бошқа ҳамма тармоқларида — саноат, қурилиш, транспорт, фан ва адабиёт соҳасида юксалишга эришиш Ўзбекистон меҳнаткашларининг ватанпарварлик бурчидир. Область, шаҳар ва район Советларининг ижроия комитетлари ҳар бир корхонанинг экономикасини чуқур ўрганишлари, ички резервларни қидириб топишлари ва улардан тўла фойдаланишга эришишлари лозим.

— Республика олдида жуда катта вазифалар турибди, — деди ўртоқ Рашидов, — биз Советларнинг ташкилий-оммавий ва тарбиявий ишларини юксак даражага кўтариб, депутатларнинг ишларини кучайтириш, Советларнинг омма билан алоқасини кенгайтириш ва омманинг ташаббусини янада ривожлантириш йўли билан бу вазифаларни муваффақиятли бажара оламиз.

Ўртоқ Рашидов доклади юзасидан музокаралар бошланди. Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг раиси депутат **М. Жуманазаров** биринчи бўлиб сўзга чиқди. У олтинчи беш йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун бошланган мусобақага актив равишда қўшилган қорақалпоқ халқининг муваффақиятлари тўғрисида гапирди. Автоном Республиканинг юзлаб пахтакорлари, механизаторлари ва чорвадорлари ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан шуҳрат қозондилар. Уларнинг кўплари маҳаллий Советларнинг депутатлари бўлиб, республиканинг давлат ҳаётида актив қатнашмоқдалар.

Ўртоқ Жуманазаров маҳаллий Советларнинг сессияларини ўтказиш тажрибаси тўғрисида гапирди, қишлоқ Советларининг сессиялари кўпинча шошилинч равишда чақирилиб, ташкилий равишда ўтказилмаётганлигини кўрсатувчи мисоллар келтирди.

Минбарга Сурхондарё область Сариосиё район ижроия комитетининг раиси депутат ўртоқ **М. Ашурова** чиқади.

— Ўзбекистон ССР Олий Советининг шу сессиясида маҳаллий Советларнинг фаолиятини яхшилаш масалалари ўз вақтида қўйилди, — дейди у, — ва бу масалаларни ҳал қилиш бизнинг социалистик тузумимизни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Сўнгра ўртоқ Ашурова маҳаллий Советларнинг фаолияти тўғрисидаги масалаларга тўхталиб уларнинг республика халқ хўжалигини янада ривожлантиришда катта роль ўйнаганлиги тўғрисида гапиради. Маҳаллий Советларнинг яхши ишлаши дейди у кўп жиҳатдан доимий комиссияларнинг ишига ва активни кенгроқ жалб қилишга боғлиқдир. Бироқ бу масалага ҳамма жойда ҳам тегишлича аҳамият берилмаётир.

Тошкент область ижроия комитети раисининг ўринбосари депутат **Б. Мирзабеков** айтадики, Тошкент областининг меҳнаткашлари КПСС XX съезди қарорини бажара бориб мамлакат хўжалигини ва маданиятини янада ривожлантириш ишига ўз ҳиссасини қўшмоқдалар.

Областнинг совет ва партия ташкилотлари давлат аппаратини соддалаштириш юзасидан анчагина иш қилдилар. 1955-1956 йиллар мобайнида турли ташкилотларда мингдан ортиқ киши қисқартирилди. Бу тадбир хўжаликнинг барча соҳаларига раҳбарликни янада яхшилашга ёрдам берди.

Ўртоқ Мирзабеков маҳаллий Советларнинг иши устида муфассал тўхтайди, кейинги вақтларда уларнинг ҳуқуқларини кенгайтиришга қаратилган тадбирлар тўғрисида гапиради. У Чирчиқ шаҳар ижроия комитетининг ва Калинин район ижроия комитетининг фаолиятини мисол қилиб келтиради. Булардаги доимий комиссиялар сайловчиларнинг наказларини бажариш юзасидан катта иш олиб борганлар. Бироқ бир қанча маҳаллий Советларда муҳим камчиликлар бор. Ҳали ҳамма жойда ҳам маҳаллий Советларнинг сессиялари ишчанлик билан ўтказилмаётир.

Ўртоқ Мирзабеков республикадаги «Правда Востока» ва «Қизил Ўзбекистон» газеталарини Совет қурилиши масалаларини, маҳаллий Советларнинг ишини яхши ёритмаганликлари учун танқид қилди.

У областда кўклам-дала ишларига тайёргарлик тўғрисида гапириб, бу ишда катта камчиликларга йўл қўйилганлигини айтди. Шу дамгача ирригация шохобчаларини тозалаш, тракторларни ремонт қилиш ишлари тамом бўлмаган, бошқа ишлар ҳам кечиктирилмоқда. Ўртоқ Мирзабеков областнинг партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари экиш ишларини қисқа муддатларда ўтказилиши учун бутун чораларни кўрадилар деб ишонтирди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари депутат **В. Емцов** шу сессияда муҳокама қилинаётган масала яъни маҳаллий Советларнинг ишини янада яхшилаш масаласи катта сиёсий аҳамиятга эга эканлиги ҳақида гапиради. У ўз нутқини сайловчиларнинг наказларини ҳамда маҳаллий ҳокимият органлари томонидан қабул қилинган қарорларнинг бажарилишини текширишга бағишлайди.

Республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети ўтган сессияда депутатларнинг таклифларини умумлаштириб уларни амалга ошириш юзасидан бир қанча конкрет тадбирлар қабул қилдилар. Ўртоқ Емцов сайловчиларнинг хоҳиши билан совет органлари томонидан янги ерларни ўзлаштириш учун, ирригация объектлари қуриш, маданий-маиший ва даволаниш муассасалари ташкил этиш учун, шаҳарлар ва район марказларининг ободончилиги учун катта-катта маблағлар ажратилганлигини кўрсатадиган мисоллар келтиради. Жумладан, Тошкент областининг районларида капитал қурилиш учун 8 миллион сўмдан кўпроқ маблағ ажратилган эди. Қорақалпоғистон бинокорлик трестини янги техника билан таъминлаш учун бир неча миллион сўм ажратилган эди. Депутатларнинг илтимоси билан Тахётошда бинокор кадрлар тайёрлайдиган мактаб очилди, Нукус шаҳрининг электр билан таъминланиши яхшиланди. Республиканинг илмий-текшириш муассасалари ишини кенгайтириш учун, Тошкент, Андижон, Фарғона ва бошқа шаҳарларнинг ободончилик ишлари учун қўшимча равишда маблағлар ажратилган. Сайловчиларнинг наказлари бўйича республикада бир қанча мактаблар қурилди. Депутатларнинг илтимосига кўра Қашқадарё областидаги яйловларга сув чиқариш юзасидан катта иш олиб борилди. Ўтган йили 8 та чуқур қудуқ ва шахта усулида 87 та қудуқ қурилди. Бу йил яна юзга яқин қудуқ ишга туширилиши кўзда тутилади. Бироқ кўпинча ажратиладиган маблағлардан тўла равишда фойдаланилмайди.

Ўз сўзининг охирида ўртоқ Емцов сайловчиларнинг наказларини янада кенг равишда ўрганиш кераклигини айтиб ўтади.

Фарғона область ижроия комитети раисининг ўринбосари депутат **Г. Теришхонов** ўз сўзини маҳаллий Советларнинг ишини яхшилаш, уларнинг омма билан алоқасини кенгайтириш, социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш масалаларига бағишлайди.

— КПСС XX съездидан кейин — дейди у. — Фарғона областидаги меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларнинг ташкилий-оммавий иши яхшиланди. Бироқ ҳали уларнинг фаолиятида жиддий камчиликлар бор. Область ижроия комитети масалаларнинг аксариятини доимий комиссиялардан бошқа ҳал қилмоқда.

Ўртоқ Теришхонов совет ходимларини тайёрлаш ва уларнинг ўқишини ташкил этиш зарурлиги тўғрисида, маҳаллий Советлар учун бинолар қуриш ва жиҳозлаш тўғрисида гапиради.

— Социалистик қонунчиликни янада мустаҳкамлаш манфаатлари, — дейди Ўзбекистон ССР Прокурори, депутат **М. Шералиев**, — гражданларнинг шикоятларини кўриш ва ҳал қилиш бўйича барча давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг ишини яхшилашни кескин равишда талаб қилмоқда. Меҳнаткашларнинг аризаларини ўз вақтида ва тўғри кўриш гражданларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ҳамда совет аппаратининг ишини яхшилашнинг асосий формаларидан биридир. Ҳолбуки, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари меҳнаткашларнинг шикоятларини кўришда бюрократизмга ва сансалорликка йўл қўймоқдалар, меҳнаткашларнинг қонуний талабларига менсимаслик билан қарамоқдалар. Тошкент шаҳар Марказий район ижроия комитетида, Самарқанд шаҳар ижроия комитетида ва ҳокazoларда ана шундай фактлар бор.

Жомбой район партия комитетининг секретари депутат **А. Азимов** сўзга чиқади. У Самарқанд областида маҳаллий Советларнинг кейинги вақтларда хўжалик ва маданий қурилиш ишларига раҳбарликни яхшилаганликларини қайд қилиб ўтиб, уларнинг баъзилари ҳали ҳам бўлса хўжалик ва маданий қурилиш масалаларини амалий равишда ҳал қилишда етарли даражада ташаббус кўрсатмаётирлар дейди. Айрим ижроия комитетларининг раҳбарлари коллегиал раҳбарлик принципини бузмоқдалар, буни сессияларнинг ўз вақтида ўтказилмаслигидан кўрса бўлади. Ўртоқ Азимов маҳаллий Советларнинг ҳуқуқларини кенгайтириш масаласини дадилроқ ҳал қилиш зарурлиги тўғрисидаги масалани кўтаради. У республика ташкилотлари томонидан майдачуйда василик фактларини кўрсатади. Бу ташкилотлар ҳатто водопровод сувини ва электр қувватини саноат корхоналари ва маҳаллий талабгорлар ўртасида тақсимлаш каби масалаларни ҳам ўзлари ҳал қилмоқдалар.

Бу масала юзасидан ЎзССР Министрлар Совети ҳам баъзан мулоҳазасиз қарорлар қабул қилмоқда. Масалан, 1956 йил охирида у Самарқанд пассажир автопаркига раҳбарлик қилиш ишини область ижроия комитетига, паркнинг ишини планлаштиришни шаҳар ижроия комитетига, моддий таъминот ишини автотранспорт ва Тош йўллар министрлигига топшириш ҳақида қарор қабул қилди. Бундай уч ёқлама раҳбарлик албатта ишнинг яхшиланишига ёрдам бермайди.

Каган шаҳар ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Ш. Мансурова** трибунага чиқади. Шаҳар Советининг ташкилий-оммавий иш тажрибаси ҳақида гапириб у хўжалик ва маданий қурилиш ишларига раҳбарлик қилишда доимий комиссияларнинг ролини ошириш зарурлигини кўрсатиб ўтади. Каган шаҳар Совети томонидан тузилган доимий комиссиялар кенг активга таяниб саноат корхоналарининг ишларини контроль қилиб турмоқдалар, шаҳар хўжалигини янада ривожлантиришга, аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилашга ҳаракат қилмоқдалар.

Ўз сўзининг охирида ўртоқ Мансурова Каган шаҳрининг ободончилиги тўғрисида етарли даражада ғамхўрлик қилмаётганликлари учун республика ташкилотларини танқид қилди.

Наманган область ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Х. Д. Жўраев** ўз сўзида маҳаллий Советларнинг хўжалик ва маданий қурилишдаги ролини янада оширишга боғлиқ бўлган бир қанча масалаларни кўтариб чиқди. Маҳаллий Советларга янги сайланган депутатлар, дейди у, ўз ишларининг биринчи кунларидан бошлабоқ сайловчиларнинг наказларини ва таклифларини бажариш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилишлари, улар билан доимий алоқада бўлишлари лозим. Маҳаллий Совет сессияларининг аҳамиятини тегишли даражага кўтариш зарур.

Ўртоқ Жўраев республика ташкилотларининг раҳбарлари, жумладан, республика Министрлар Советининг раҳбарлари, маҳаллий Советларнинг ишларида кам қатнашаётганликларини, доимий комиссияларга ва депутатларга уларнинг ташаббусини кенгайтиришда ҳамма вақт ҳам амалий ёрдам кўрсатмаётганликларини уқтириб ўтади.

Қишлоқ хўжалигини янада юксалтиришда, чорвачиликнинг маҳсулдорлигини оширишда маҳаллий Советлар катта роль ўйнайдилар. Ўзбекистон илмий-текшириш чорвачилик институтининг директори ўртоқ **Е. Ершова** ўз сўзини чорвачиликни ривожлантириш масалаларига бағишлади. У қишлоқ хўжалигининг бу муҳим тармоғига раҳбарлик қилишда республикада катта камчиликлар борлигини айтди. Меҳнат унумдорлигини оширишга ва чорвачилик маҳсулотининг таннархини камайтиришга тегишлича эътибор берилмаётир. Шу дамгача колхозларда чорва молларини парвариш қилиш учун колхозчиларга биркитиб қўйиш нормалари ҳамда чорвадорлар меҳнатига ҳақ тўлаш тартибга келтирилмаган. Бунинг натижасида кўп меҳнат кучлари сарф бўлиб кетади ва чорвачиликдан зарар кўрилади. Ўртоқ Ершова республика Олий Советининг қишлоқ хўжалиги бўйича доимий комиссиясига энг қисқа муддат ичида бу масалани ўрганиб ЎзССР Министрлар Совети қарамоғига ўз таклифларини киритиш вазифасини топшириш зарур деб ҳисоблайди. Сўнгра ўртоқ Ершова биёбон ва ярим биёбон ерларда қоракўлчиликнинг асосий ем-хашак базаси бўлган яйловларга сув чиқариш масалалари устида муфассал тўхталди.

Шу билан кун тартибининг учинчи масаласи юзасидан музокаралар тамом бўлди. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ш. Р. Рашидов охирги сўзга чиқди. Сўнгра Олий Совет бир овоздан «Ўзбекистон ССР меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ишларини яхшилаш ва уларнинг халқ билан алоқасини мустаҳкамлаш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилди.

Навбатдаги масалаларни кўришга ўтиб Олий Совет Ўзбекистон ССР Олий судининг составини ва халқ маслаҳатчиларини сайлайди, республика Олий Советининг саноат ва транспорт бўйича, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот бўйича иккита янги доимий комиссиясини тузди, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлади.

Сессиянинг кун тартиби тамом бўлди. Ўзбекистон ССР тўртинчи чақириқ Олий Советининг тўртинчи сессияси ёпиқ деб эълон қилинади. (ЎзТАГ).

Тошкент Советининг тузилиши

(Шаҳар Совети тузилганлигига 40 йил тўлиши муносабати билан)

Петроградда февраль революцияси ғалаба қозонганлиги тўғрисидаги хабар тезда бутун мамлакатга тарқалди. Подшонинг ағдарилганлиги Тошкентда 1 (14) мартдаёқ маълум бўлиб қолди. Эртасига Тошкент аҳолиси бўлиб ўтган воқиалардан тўла хабардор эди. Шаҳар аҳолиси халқ ғалаба қилганлигидан бениҳоя қувонган эди. Кўчаларда, майдонларда, хиёбонларда ўз-ўзидан митинглар бўлиб қолар, оташин нутқлар сўзланарди. Социал-демократлар, большевиклар яширин ҳолатдан чиқиб, кенг революцион кураш майдонига отилдилар.

1905-1907 йиллардаги революция вақтида бўлганидек, бу сафар ҳам революция байроғини Ўрта Осиё темир йўл устахоналарининг (ҳозирги Л. М. Каганович номли завод) ишчилари кўтариб чиқдилар. 1917 йил 2 (15) мартда Тошкентда ишчи депутатлари Совети вужудга келиб, унинг 12 кишидан иборат составига учта большевик — А. Першин, В. Ляпин, А. Казаков сайланган эди. Бу Совет бўлажак Тошкент Советига асос бўлди.

Эртаси куни — 3 (16) мартда Совет составига қўшимча равишда шаҳардаги бошқа корхона ва ташкилотларнинг вакиллари ҳам киритилди. Советга турли касбдаги ишчи группаларининг 35 га яқин вакиллари кирди.

Ишчи депутатлари Тошкент Совети ўлкада вужудга келган биринчи Совет эди. Бу Совет февраль революцияси кунларида ўлка меҳнаткашларига раҳбар бўлди.

Февраль революцияси кунларида сиёсий ҳаётга аҳолининг бутун майда буржуа оммаси қўшилиб кетганлиги ҳамда янги шароитдаги сиёсий кураш тажрибаси оз бўлган пролетариат Мувaққат ҳукуматга ҳамон ишонганлиги натижасида Советда эсер ва меньшевикларнинг қўли баланд келган эди.

5 мартда Тошкент шаҳар Думаси биносида Советнинг кенгайтирилган биринчи йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилиш Тошкент ва бутун ўлка аҳолисига қарата мурожаат қабул қилди. «Ўртоқлар, 3 мартда Тошкент шаҳрида ишчилардан сайлов йўли билан ишчи депутатлари Тошкент Совети тузилди,—дейилган эди бу мурожаатда, — бу Совет сизнинг вакилингиз ва ишчилар синфи манфаатларининг ҳимоячисидир».

Совет Тошкент гарнизони солдатларига мурожаат қилиб, уларни солдат депутатлари Совети тузишга чақирди. У Ўрта Осиё, Тошкент, Фарғона ва Бухоро темир йўллари ишчиларига мурожаат қилиб, уларни ишчи депутатлари Советлари тузишга ҳамда ишчи депутатлари Советларининг Умумтуркистон съездига вакиллар юборишга чақирди, ишчилар синфининг тактикаси юзасидан кўрсатмалар берилишини сўраб, Петроград Советига мурожаат қилди.

Совет прогрессив жамоат ташкилотларининг вакиллари билан қўшилиш, маҳаллий ҳокимиятни тўла демократлаштириш ҳамда Тошкентда Ижроия комитет тузиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Меньшевиклар ва эсерлар бошчилик қилганлигига қарамай, вужудга келган шароит хусусиятларини ҳамда сиёсий курашга отланган омманинг талабларини акс эттирган Тошкент Совети маҳаллий ҳокимиятни демократлаштириш йўлини тутди, шаҳар меҳнаткашларининг тинмай ўсиб борган революцион ҳаракати уни қайноқ сиёсий ҳаёт гирдобига тортар эди.

Тошкент Совети қудратли халқ ҳаракати таъсири остида шаҳардаги ва бутун ўлкадаги революцион-демократик кучларни бирлаштирувчи марказ бўла борди.

Советнинг 6 мартда бўлиб ўтган йиғилишида унинг синфий состави белгиланди. Советга ишчи ташкилотларининг вакиллариғина кира олар, ишчи корхоналарининг вакиллариғина депутатлар сайлаш ҳуқуқига эга эдилар. 7 март йиғилишида Советнинг Устави қабул қилинди.

Тошкентдаги ҳарбий қисмларда дастлаб солдат комитетлари тузилди. 4 март кеч соат 6 да Тошкент шаҳар Думаси биносида солдат депутатлари Советининг биринчи ташкилий йиғилиши бўлиб ўтди. Эртаси куни солдат депутатлари Тошкент Совети тузилди.

Ишчи депутатлари Совети ва солдат депутатлари Совети ўзаро яқин алоқа боғлаган бўлсалар ҳам, дастлабки вақтда алоҳида-алоҳида иш олиб бордилар. Бу пайтда меҳнаткашларнинг бошқа турли табақалари ҳам ўз Союзлари, Советлари ва жамиятларини туза бошладилар. «Тошкент артелчилар Союзи», «Тошкент фельдшерлар жамияти», «Поляк ҳарбийлари Союзи», «Мусулмон меҳнаткашлар Союзи», «Мусулмон ишчи депутатлари Совети» ва бошқа ташкилотлар шу вақтда вужудга келди.

Ўлкада сиёсий ҳаёт қайнаган ана шундай бир шароитда Туркистон буржуазияси ҳам ўз позицияларини мустаҳкамлашга киришди. Туркистонда Мувaққат ҳукуматнинг ижроия комитетлари деб аталган буржуазия ҳокимият органлари пайдо бўлди. Миллий буржуазия ва маҳаллий бойлар «Шўрои Исломия» деган ўз ташкилотларини туздилар ҳамда Мувaққат ҳукуматнинг ижроия Комитети билан ҳамкорлик қилдилар.

Шундай қилиб, бутун Россияда бўлгани сингари Туркистонда ҳам қўшҳокимиятчилик вужудга келди.

Ишчи депутатлари Совети, солдат депутатлари Совети, Мувaққат ҳукуматнинг Ижроия комитети ҳамда деҳқонлар Союзи ва мусулмон ишчи депутатлари Совети вакилларининг иштироки билан 30 мартда ўтказилган қўшма мажлисда Куропаткинни ҳокимиятдан четлаштириш масаласи муҳокама қилинди. Мажлис Куропаткинни, унинг ёрдамчиси генерал Ерофеевни ва штаб бошлиғи генерал Сиверсни ҳокимиятдан четлаштириш ва қамоққа олиш тўғрисида якдиллик билан қарор қабул қилди.

Ишчилар ва солдатлар, барча меҳнаткашлар ишчи депутатлари Тошкент Совети ва солдат депутатлари Совети теварагида тобора кўпроқ жипслашдилар.

Иккала Советнинг 23 июндаги қўшма мажлиси, ишчи депутатлари ва солдат депутатлари Советларининг тўла равишда қўшилиши Россиядаги, айниқса, Туркистондаги умумий сиёсий вазифаларга ва вужудга келган шароит талабларига тўла жавоб беришини эътиборга олиб, иккала Советни тўла равишда бирлаштириш тўғрисида музокаралар ўтказмасданоқ резолюция қабул қилди.

Ишчи ва солдат депутатлари Тошкент Советининг обрўси тинмай ўсиб борди. Тошкент Совети ўлкада демократик эркинликларни мустаҳкамлаш учун курашда катта кучга айланди. бироқ унинг фаолиятига эсерлар ва меньшевиклар ҳамон тўсқинлик қилар эдилар.

Ишчи ва солдат депутатлари Тошкент Совети ўлкада энг демократик ва обрўли Совет бўлиб қолди. Меҳнаткашлар оммасининг таъсири остида Тошкент Совети аста-секин чинакам революцион кураш йўлига, буржуа демократик революциясини социалистик революцияга айлантириш учун кураш йўлига ўта бошлади. Тошкент Совети сентябрь кунларида пролетариат манфаатларини актив равишда ҳимоя қилиб чиқди. Советнинг большевиклашиш процесси бошланди. 1917 йил октябрь кунларида большевиклар бошчилик қилган Тошкент Совети Туркистонда Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси учун олиб борилган курашда омманинг актив ташкилотчиси бўлиб майдонга чиқди.

П. КОВАЛЕВ,
Л. ШЕК,
тарих фанлари кандидатлари.

Тошкентнинг Гоголь кўчасидаги «Комсомол 30 йиллиги» кинотеатри жойлашган бино. Тошкент Совети 1917 — 1921 йилларда шу бинода эди. **Я. Клемперт** фотоси.

Кўклам экишига пухта тайёрланайлик!

Тарас Шевченко номли колхоз чигит экишга тайёр

Тарас Шевченко номли колхоз аъзолари бу йил 800 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олганлар. Колхоз аъзолари бу мажбуриятни шараф билан бажариш учун кўклам экиш кампаниясига ҳар тарафлама пухта тайёрланмоқдалар. Ҳозиргача колхознинг 780 гектар пахта майдонига керакли миқдорда маҳаллий ўғит чиқариб солинди. Шу кунларда колхоздаги 32 арава ва 3 автомашина билан далага ҳар куни 120 тоннага етказиб маҳаллий ўғит чиқарилмоқда. Шунингдек, давлат томонидан берилган минерал ўғитлар ва уруғлик чигитлар ҳам колхоз омборига ташиб олинди.

Ўртоқ Турғунбой Бўстонов бошлиқ трактор бригадасининг механизаторлари ҳозиргача 300 гектар ерни бороналадилар.

Колхознинг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Маманов, шунингдек Усмонов, Бурхонов, Зокиров ўртоқлар бошлиқ бригадаларида ер текислаш, ариқ-зовурларни тозалаш ишлари, айниқса, қизғин давом эттирилмоқда. Колхозчилардан А. Солиев, Х. Алимов, Т. Девлатов, Б. Мавлонов, Х. Қурбонов каби ўртоқлар кундалик нормаларини 1,5-2 ҳиссага етказиб бажармоқдалар.

Колхоз правлениеси далада ишловчи хотин-қизларга қулай шароит яратиб бериш мақсадида 3 жойда болалар боғчаси ташкил этди. Ўтган йили бу колхозда янги типда 5 та дала шийпони қурилган эди. Бу йил яна 5 та шундай дала шийпони қуришга киришилди.

Т. ХАЙДАРОВ,
Сирдарё райони.

Қаҳрамон бошлиқ бригадада

Оржоникидзе районидаги Маленков номли колхознинг ўртоқ Ғафур Қодиров бошлиқ бригадаси аъзолари ўтган йили 72 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 39,5 центнер ўрнига 51 центнердан ҳосил олиб, катта муваффақиятга эришган эдилар. Звено бошлиғи ўртоқ Лаъли Солихова ҳар гектар ердан 40 центнер ўрнига 56 центнердан пахта ҳосили олди. Шунинг учун ҳам Ғафур Қодиров, Лаъли Солихова ўртоқларга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган фахрли унвон берилди. Бундан хурсанд бўлган бригада аъзолари бригадада эришилган бу муваффақиятни мустаҳкамлаш учун шу кунларда кўклам экиш кампаниясига астойдил тайёрлик кўрмоқдалар.

Бригада аъзолари ўз ваъдаларининг устидан чиқиб, ҳозиргача далага 560 тонна маҳаллий ўғит чиқариб қўйдилар. Шунингдек, ариқ-зовурларни тозалаш, ерларни текислаш, ер четларини чопиш ишларини ҳам қизғин давом эттиряптилар.

М. СОДИҚОВ.

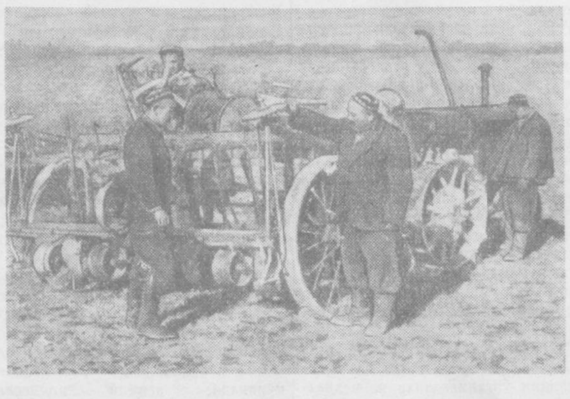

Оржоникидзе районидаги Киров номли колхозда ер текислаш, техникани кўклам экиш кампаниясига тайёрлаш ишлари кундан-кунга кучайтирилмоқда. **Суратда:** трактор бригадасининг бошлиғи **Чунонов** ва далачилик бригадири **М. Ғозихонов** ўртоқлар СКГХ-4 маркали квадрат-уялаб чигит экадиган сеялкани кўздан кечирмоқдалар. **В. Салов** фотоси.

Маккажўхори квадрат-уялаб экилмоқда

ЯНГИЙЎЛ, (**«Тошкент ҳақиқати» мухбиридан**) Маленков номли колхоз аъзолари чорвачилик учун мустаҳкам ем-хашак базасини яратиш соҳасида яхши натижаларга эришаётирлар. Колхозда ўтган йил бир неча 10 гектар ерга маккажўхори экилиб, агротехника талабларига мувофиқ сифатли парвариш қилинди. Натижада ҳар гектар ердан 380 центнердан кўк поя ҳосили олиниб, силос бостирилди. Бу, соғин сигирлар сутини оширишда катта роль ўйнади.

Колхоз бу йил 60 гектар ерга маккажўхори экишни планлаштирди. Маккажўхори экиладиган ерлар чуқур қилиб ҳайдалди за ер экишга сифатли қилиб тайёрланди. Колхоз 8 мартда, районда биринчи бўлиб маккажўхорини квадрат-уялаб экишга киришди.

> **Ер тўкар ҳосилин, тер тўксанг агар,**
> **Ер боқар — боққанга, сен уни ишла**
> **Чин пахта устаси, заршунос бўлсанг**
> **Ҳозирдан меҳнатинг унга бағишла.**

500 туп лимон ҳосилга кирди

Ленин номли колхоз райондаги энг юқори ҳосилли колхозлардан биридир. Колхоз аъзолари қиш кунларида ҳам шаҳар аҳолисини сабзавот маҳсулотлари билан таъминлаш учун курашиб, барча тадбирларни амалга оширдилар. Бу жиҳатдан теплица-комбинат хўжалигида олиб борилаётган ишлар диққатга сазовордир. Теплица комбинатида бу йил сабзавот экинларидан мўл ҳосил етиштирилди. Жумладан, 1350 килограмм помидор. 750 килограмм бодринг, 450 килограмм кўк пиёз ва 300 килограмм редиска ҳосили олинди.

Комбинат ишчилари ёзгача яна бир неча тонна сабзавот экинлари етиштириш учун курашиб, экинларни агротехника қоидалари асосида парвариш қилишни изчиллик билан давом эттирмоқдалар.

Шунингдек колхозда цитрус ўсимликлари етиштиришга ҳам алоҳида аҳамият берилялти. 1949 йилда экилган 200 туп лимон кўчати бу йил 1000 тупга етди, ундан 500 таси текис ҳосилга кирган. Лимондан ўтган йилгига нисбатан бу йил анча кўп ҳосил олинди.

М. МИРХЎЖАЕВ,
Х. АБДУВАЛИЕВ,
Қорасув райони.

Янги маршрут

Тошкентда меҳнаткашларга транспорт хизмати кўрсатишни янада яхшилаш мақсадида бир қанча тадбирлар амалга оширилмоқда. Яқинда меҳнаткашларнинг талабига мувофиқ 2- Қорасув кўчасидаги 4- уй - жой шаҳарчасидан Юнусобод қишлоғига 8-пассажир автобуси қатнай бошлади. Масофаси 14 километрга яқин бўлган бу маршрутда ҳозир 18 та автобус қатнамоқда. Кейинчалик автобуслар сони 20 тага етказилади. Янги маршрут Воронская кўчаси, ТошМИ, Якуб Колас, Каблуков, Логин, Полиграфия, Кисловодск кўчаларидан ўтади. Бу, Калинин районидаги Ворошилов номли, Сталин номли колхоз аъзолари, Юнусобод қишлоғидан шаҳарга қатновчи студент ва хизматчилар, Образив заводининг ишчилари учун қулайлик туғдирмоқда.

Бундан ташқари, 10- автобус маршрути ўзгартирилди. Ҳозир у ТошМИдан Карл Маркс, «Правда Востока», Навоий кўчалари орқали Эски Жувага қатнамоқда. Шунингдек, «Ташавтомаш» заводи билан Революция скверн ўртасида қатнаётган автобус маршрутини вокзалгача узайтириш ва автобуслар сонини 20 дан 25 тага кўпайтириш мўлжалланаётир.

Суратда: 8-пассажир автобуси янги маршрутда.
В. Володин фотоси.

Ғазо аҳолиси Миср маъмурияти тикланганлигини табрикламоқда

ҚОҲИРА, 14 март. (ТАСС). Газеталарнинг ёзишича, Ғазо аҳолиси Миср ҳукуматининг Ғазода Миср маъмуриятини тиклаш ва маъмурий губернатор тайинлаш тўғрисидаги қарорини ғоят катта шодлик билан кутиб олган.

Кеча Ғазо, Рафах, Хонюнусда ва Диёр Албалахда кўп минг киши қатнашган намойишлар бўлган. Бу намойишларда ишчилар, хизматчилар, деҳқонлар, ёшлар, шунингдек Фаластин қочоқлари иштирок қилганлар. Матбуотнинг хабар беришича, намойишчилар Миср маъмуриятининг тикланганлигини табрикловчи ва Ғазо секторини «интернационализация» қилишдан иборат империалистик планни қораловчи шиорлар айтганлар.

Намойишчилар Миср ва бошқа араб мамлакатларининг байроқларини, араб раҳбарларининг портретларини ҳамда «Биз Ғазонинг интернационализация қилинишига қаршимиз», «Ғазо халқаро территория бўлмай, араб территориясидир», «Миср маъмуриятини табриклаймиз» деган сўзлар ёзилган плакатларни кўтариб борганлар.

Намойишчилар БМТ фавқулодда қуролли кучларининг штаб-квартираси ёнидан ўтаётиб, араб халқларининг бирлиги ва ҳамкорлиги шарафига, империалистик кирдикорларга қарши шиорлар айтганлар.

Француз жамоат арбобининг Ўзбекистонда бўлиши

Чет эллар билан маданий алоқа қилувчи Бутуниттифоқ жамиятининг таклифи билан СССРда меҳмон бўлиб турган француз жамоат арбоби, Бельфор шаҳридаги «Франция—СССР» жамияти комитетининг фахрий раиси Р. Шмиттлен жаноблари Тошкентдан Москвага жўнаб кетди.

Франциядан келган меҳмон Ўзбекистонда бўлган сўнгги кунларда республика Фанлар академиясининг шарқшунослик институтида бўлди. У ўзбек шарқшуносларининг ишлари билан жуда қизиқди, институтда сақланган қадимги қўлёзмаларни кўрди. Тошкентдаги чет тиллар педагогика институтида у француз факультетининг ўқитувчилари ва студентлари билан суҳбат қилди. Студентларнинг бадиий ҳаваскорлик тўгарагида қатнашувчилар унга ўз муваффакиятларини намойиш қилдилар. Уларнинг программаларида француз тилида ижро этилган асарлар бор эди.

Р. Шмиттлен жаноблари Октябрь районидаги Каганович номли колхозга бориб, у ерда уч марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳамроқул Турсунқулов билан учрашди ва у билан суҳбатлашди. У шунингдек тарихий ёдгорликлар билан танишмоқ учун Самарқандга бориб келди.

Чет эллар билан маданий алоқа қилувчи Ўзбекистон жамияти Р. Шмиттлен жаноблари шарафига зиёфат берди. (ЎзТАГ).

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 16/III да **Алишер Навоий,** 17/III да кундуз **Алишер Навоий,** кечқурун **Ҳожи афанди уйланади.**

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 16/III да **Боғчасарой фонтани,** 17/III да кундуз **Доктор Айболит,** кечқурун **Лайли ва Мажнун.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 16/III да **Азиз ва Санам,** 17/III да кундуз **Муқимий,** кечқурун **Тоҳир ва Зуҳра.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — 16/III дан, йиртқич ҳайвонларни биринчи бўлиб ўргатувчи рус устаси, РСФСРда хизмат кўрсатган артист **Н. П. Гладильщиков** гастроллари, **«Етти қувноқ» қизиқчилар группаси** гастролларининг давоми (янги программада), **чавандозлар, дорбозлар.** Тамоша кеч соат 8 да бошланади. Якшанба куни 3 марта тамоша кўрсатилади (кундуз 1, 4 ва кеч 8 да).

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА» — кундуз ва кечқурун янги бадиий фильм **Штормдан кейин,** кеч соат 9 да кенг экранли фильм **Пролог.**

НАВОИЙ НОМЛИ — эрталаб соат 9-40 минут, 11 ярим, кундуз 1-20 минут, кеч 8 ярим ва 10-20 минут **Штормдан кейин,** кундуз соат 3-10 минут, кеч 5 ва 6-40 минутда **Тарих сабоғи.**

«ИСКРА» — кундуз ва кечқурун **Штормдан кейин.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — кундуз соат 12 гача **Хайрли соатда!,** кундуз соат 2 дан **Штормдан кейин.**

«УЗБЕКИСТОН» — эрталаб соат 9-40 минут ва кеч 10-20 минутда **Штормдан кейин,** кундуз 1-20 минут, кеч соат 5 ва 8-40 минутда **Тарих сабоғи,** кундуз 3-10 минут, кеч 6-50 минут ва 10 ярмида **Хайрли соатда!.**

КИНО „ТАРИХ САБОҒИ“

Болгар ва совет санъати ходимларининг ижодий ҳамкорлигида яратилган «Тарих сабоғи» бадиий, рангли фильмида оташин болгар ватанпарвари, ленинчи коммунист, толмас курашчи Георгий Димитровнинг жўшқин, жасурона ҳаётидаги энг муҳим воқиа — унинг Лейпциг судида XX аср инквизаторлари — гитлерчи фашист ваҳшийлари билан олиб борган кураши кўрсатилади. Фильмнинг дастлабки кадрларидаёқ ўттизинчи йилларда Германияда ҳокимият тепасига келиб, қирғин, урйиқит, иғвогарлик, халқни талаш билан шуғулланган фашист диктаторларининг ёвузликлари, жирканч кирдикорлари томошабин кўз ўнгидан бир-бир ўта бошлайди. Коммунистлар таъқиб остига олинадилар. Тельман қамалади, тюрьмалар ватанпарварлар билан тўлади, гестапо айғоқчилари қутириб тинтув ўтказадилар, намойишчиларга қарши пулемет, милтиқ, ҳатто танклардан ўт очилади... Газета сотиб юрган бир болани уч-тўрт гестапочи ўраб олиб, уни раҳмсизларча ерга улоқтирадилар. Кўзларидан меҳр-шафқат, бутун вужудидан жасурлик ва олижаноблик ёғилиб турган баланд бўйли бир киши беҳуш бўлиб ётган болани кўтариб олади ва уни ота-онаси олдига олиб боради. Бу оддий немис ишчиси, коммунист Лангенинг ўғли Вилли эди. Ланг ўғлини кўтариб келган бу ажойиб меҳрибон кишидан хурсанд бўлади. Бу болгар коммунисти Георгий Димитров эди.

Гитлер ва унинг ҳамтовоқлари қора ниятларини амалга ошириш учун Герман парламенти биноси Рейхстагни ёндириш ва бу айбни коммунистларга ағдаришга қарор қиладилар. Геринг полицияси иғвогарлик актини амалга ошириш учун Вандерлуб деган бир шахсни топиб келадилар, уни роса ичирадилар-да, рейхстагга ўт қўйишни топширадилар. Шу пайтда ўзига сездирмай чўнтагига гўё унинг голланд коммунисти эканлигини тасдиқловчи сохта ҳужжатни солиб қўядилар. Вандерлуб гестапочилар ёрдами билан ўт қўяди. Рейхстаг ўт ичида! Геринг матбуотда баёнот бостириб, коммунистлар рейхстагга ўт қўйдилар деган ифлос туҳматни тарқатади. Яна оммавий қамоққа олишлар, қонли тўқнашувлар бошланади. Димитровни ҳам тутиб, унинг қўлига кишан соладилар.

Сценарий автори ва постановкачи Л. Арнштам, режиссерлар С. Колосов, Х. Писков фильмдаги марказий ўринни эгаллаган Димитровнинг тергов қилиниши, судда иғвогар фашистлар билан баҳодирона олишувини тўлароқ кўрсатиш учун таъсирли бўёқлар, бадиий воситалар топаолганлар.

Талантли болгар артисти Стефан Савов сиёсий арбоб, оташин революционер Димитровга хос олижаноб фазилатларни, унинг пўлат ирода, доно ақл эгаси эканлигини, гапларидаги, юриш-туришидаги салобат ва улуғворликни усталик билан бера олган. Судда Димитров ўзининг жўшқин нутқи, ҳаққоний эътирозлари, мантиқан чуқур мулоҳазалари, иғвогарларни гангитиб қўядиган саволлари, ўткир киноялари билан судья ва прокурорни шарманда қилади. Суд процессини радио орқали эшитиб турган Геринг ғазабланиб асабий равишда «Тўхтатинг!» деб қичқиради. У ўзи судга боришга қарор қилади. Аммо унинг ёлғончи, туҳматчи, иғвогар эканлиги Димитров томонидан фош этилади. В. И. Ленин ғояларини ўз фаолиятига асос қилиб олган Димитров, улуғ доҳийнинг ҳар турли рангдаги социал-шовинизмга қарши фикрларни ифодалаш учун қулай вақтда суд минбаридан фойдаланиш мумкин деган кўрсатмасига амал қилиб, душманлар иғвосининг моҳиятини очиб ташлайди, судга келган Герингни шармандаи-шармисор қилади. У суд трибунасидан антифашист кучларни бирлашишга чақиради. Фильмнинг кульминацион нуқтаси бўлган ана шу эпизодда коммунистлар билан нацист-фашистлар идеологияси ўртасидаги кучли сиёсий кураш, биринчисининг иккинчиси устидан порлоқ ғалабаси ёрқин акс эттирилади. Димитров ўз курашида ёлғиз эмас, албатта. Берлин, Лейпциг, Мюнхен, Париж, Лондон кўчаларидаги намойишчилар Димитровни озод қилишни қатъий талаб қиладилар. Болгар деҳқонлари, ишчилари, интеллигентлари Димитровни озод қилиш фондига маблағ йиғадилар. Димитров суд процессида ўзининг халқ билан, миллион-миллион меҳнаткашлар билан боғлиқ эканлигини, улардан куч-қувват ва мадад олаётганини хис қилади.

...Тарих ғилдираги айланаверади, олға қараб ҳаракат қилаверади. Унинг олға қараб қилаётган ҳаракатини ҳеч қандай қирғинлик тадбирлари билан, каторгаларга ҳукм қилиш билан ,ўлим жазолари билан тўхтатиб бўлмайди. У айланмоқда ва коммунизм тўла ғалаба қилгунигача айланаверади!

Димитровнинг бу оташин сўзлари қалбаки жиноят ижодчиларини саросимага солиб қўяди, прокурор ва судья кулгилик аҳволда қоладилар.

Димитровнинг онаси ,укаси, ватандошларигина эмас, балки немис коммунистлари ҳам унинг ҳаққоний ишини ёқлайдилар. 7 немис ишчисини роса қийнаб, зўрлик билан ёлғон гувоҳлик беришга мажбур қилишади. Уларни суд залига олиб кирдилар. Димитров уларга тикилди. Унинг кўзларида бу кишилар хоинлик қилмайдилар деган ишонч чақнаб кетди. Ҳақиқатан ҳам биринчи бўлиб гувоҳлик берган ишчи, коммунист Ланге дадиллик билан гестапонинг иғволарини фош этади. Бошқа 6 гувоҳ ҳам унга қўшилади.

Коммунистларга тақамоқчи бўлган туҳмати барбод бўлиб, тумшуғидан илинган иғвогарлар ўч ола бошлайдилар. Уч гестапочи коммунист Лангени уйга олиб боради-да, у хотини ва ўғли билан кўришай деб турганда, уни отиб ўлдирадилар. Артист Г. Юдин ҳақ иш учун актив кураш олиб борган немис коммунистларининг типик вакили Лангенинг порлоқ образини яратган. Унинг ўғли, гоҳ коммунистик газеталарни сотиб юрадиган, гоҳ зинапояларга, гоҳ деворларга революцион шиорларни ёзиб юрадиган Вилли (артист Борья Бурлаев) нинг ёқимли образи, унинг масъум қиёфаси томошабин хотиридан ўчмайди.

Фильмда энг муваффақиятли чиққан образлардан яна бири Димитровнинг онаси Парашкевадир. Талантли артистка Цветана Арнаудова Горький романининг бош қаҳрамони Пелагея Ниловна образини эслатадиган меҳрибон, жасур, болгар революционери онасининг ички дунёсини, унинг гўзал фазилатларини моҳирона очиб бера олган. Парашкева ўйни тинтиш учун келган полициячиларга қилган муомаласида, Болгариядаги Германия элчихонаси олдига келиб, ўғлини озод қилишни талаб қилаётганида, ўғли Георгий билан тюрьмада учрашганида революцион кураш бўронида тобланган илғор она эканлигини кўрсатади.

Фильмда катта ўрин олган Гитлер, Геринг бошлиқ фашист реакционерлари лагери вакилларининг реалистик образлари яратилган.

Композитор Кара Караевнинг жозибали музикаси томошабиннинг таассуротларини бойитади.

«Тарих сабоғи» фильми кундан-кунга ривожланиб бораётган совет-болгар дўстлигининг ёрқин далили ва фашизмга қарши курашувчи мард ва жасур коммунистларни улуғловчи тарихий ҳужжат сифатида томошабинларда катта таассурот қолдирмоқда.

М. ЯҲЕЕВ.

БОСИЛМАГАН ХАБАРЛАР ИЗИДАН

Район марказида киоска очилди

Редакцияга келган хатларнинг бирида Ховос район марказида газета ва журналлар сотадиган киоска очиб бериш сўралган.

— Район маркази, — дейилади хатда, — йилдан-йилга обод ва кўркам бўлмоқда. Шунингдек, у ерда яшовчи аҳолининг сони ҳам тобора ошмоқда. Эрталаб кўчага чиққан киши газета сўраб юрганларни кўплаб учратади. Баъзилар битта газета учун Урсатьевск станциясига боришга мажбур бўлади.

Редакция текшириш ва чора кўриш учун хатни Тошкент область Алоқа бошқармасига юборган эди.

Тошкент область Алоқа бошқармаси матбуот тарқатиш бўлимининг бошлиғи ўртоқ Батровнинг редакциямизга хабар қилишича, текширишда хатда қўйилган талаб тўғри деб топилган. Район матлубот союзи Ховос посёлкасида яшовчи меҳнаткашларга яхши хизмат кўрсатиш учун газета ва китоб сотадиган киоска очган.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 132, Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва санъат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 132 Хатлар бўлими — 34048. Маҳаллий ахборот бўлими 135. Секретариат — 34048. Эълонлар бўлими — 38142.

Р 01070 «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. № 1761.